Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной гарана | № 275 (16498) | 1983 оной ноябриин 30, среда | Сэн 3 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтооно:

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сессиие 1983 оной декабриин 30-да Улаан-Үдэ городто зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **И. ЧЕРНЯКОВ.**

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1983 оной ноябриин 28.

МҮНӨӨНЭЙ БА ЕРЭЭДҮЙН ҮЕТЭНДЭ АМГАЛАН ТАЙБАН БАЙДАЛ САХИН ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ!

[...]ТАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ [...]АРХА ХЭРЭГ

[...]нкын ажалшад КПСС-эй XXVI съездын, [...] ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоо [...] түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ хүдэлжэ [...] партиин организацинууд ажалша коллективүүдэй дэргэдэ социалис мүрысөө шадала[...] [...] үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэри һайжаруулхын түлөө эмхидхэлэй болон [...] улам гүнзэгырүүлжэ байна.

[...]ада эгээн харюусалгатай һаба—үбэлжэлгэ [...] Манай эндэ үни удаан сагай туршада үргэ[...] эрхим дүнгүүдые туйлаха, малай ашаг [...] тоо толгойень олошоруулха гэшэ [...] [illegible]

[...]фермые даагша В. М. Китаев, сельскэ Со[...] түрүүлэгшэ Л. В. Тютрин, сельскэ Соведэй [...] М. Г. Емельянова, районно Соведэй де[...] түрүүлэгшэ М. К. Макров гэгшэдтэ малай [...]лэхэ тушаа тодорхой даалгабаринууд үг[...] депутадуудай хүсөөр, тэдэнэй оролдолгоор [...] бэлэдхэлтэйгээр угтаба. Мүн Захааминай [...] совхоздо үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэр[...] түрүү малшад — Далахайн сомоной Соведэй [...] Екатерина Цыренжаповна Шагдурова, Дулма [...]ренова, Роза Гомбоевна Бадмаева, Нина Чи[...] болон бусадай оролдолгоор энэ ажа[...] [...]гэдөө эртээнһээ бэлдэһэн байгаа бшуу. Ма[...] дулаалха, заһабарилха, үбһэ тэжээлээ фер[...] бүдүүн тэжээлээ буйлуулха гэхэ мэтэ бү[...] Сомоной Соведэй хүдөө ажахын талаар саг [...]иссиин, Соведэй гүйсэдкомой заседанинууд [...] зүбшэн хэлсэгдэжэ, хэмжээнүүд абтаһан [...] депутадууд үбэлжэлгэеэ эмхитэйгээр үн[...] депутадуудай пост байгуулһан, депутадуудай [...]лмэриие улам эдэбхижүүлһэн байна.

[...]лаан-Үдын районой Оронгын сомоной, Бэ[...]ледэйн, Мухар-Шэбэрэй, Түгнын, Хонхолойн, [...]оной Санагын, Хориин районой Хүлэй, Ашан[...] Шараголой, Мөөрөөшын, Сэлэнгын районой [...]хоной, Юрөөгэй болон бусад сельскэ ба со[...] депутадууд малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэ[...] ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна.

[...] үргэлжын комиссинууд, депутадуудай постнууд, арадай хинагшад, Соведүүдэй де[...] малай үбэлжэлгэдэ хабаатай бүхы [...] шиидхэлсэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ хоһын [...]нуудта ажаллагшадые худалдаа наймаанай, [...] талаар хангалгада нютагай Соведүүдэй [...] бүри анхаралаа хандуулжа байха уялгатай.

[...]лгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгые [...]үүлэн, зоримгойгоор хүдэлжэ байһан мал[...] гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ һүнэй фермэ бү[...]лангууд хүдэлхэ, тэндэ ойлгууламжын болон [...]дэлмэри һайжаруулагдаха зэргэтэй. Социа[...] дүнгүүд саг соогоо согсологдожо, түрүүшүү[...] солын улаан тугууд үргэгдэжэ, дамжуул[...]ннүүд барюулагдаха ушартай. Партийна эхин [...] нютагай Соведүүд малшадта эрхимээр ажал[...] олгохын түлөө оролдолгоо гаргаха зэр[...]

[...] малай үбэлжэлгэ хаа хаанагүй эмхитэй [...] байна гэхын аргагүй. Зарим нютагай Со[...] үбэлжэлгэеэ эмхигүйгөөр эхилһэн, дутагдал[...] усадхангүй унжагайрһан хүтэлбэрилэг[...] эрилтэнүүдые табинагүй, Соведүүдэй [...] заседанинууд дээрэ тэдэнэй тоосоое шаг[...] кампанида бүхы депутадуудые хабаа[...] районой Дэрэстэйн, Баргажанай районой [...] Соведүүд, Кабанскын сельскэ Совет, [...] Элхиин поселково Совет, бусад хэдэ[...] сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд харь[...] байдаг ажахынуудай хүдэлмэриие хинан [...] үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые саг дарыдань [...] байшоо. Ушар иимэһээ тэдэ Соведүүд [...] тэжээл буйлуулха цехүүдээ хүдэлгэхэ [...]лжэлүүлһээр.

[...] Соведүүдэй, мүн бүхы депутадуудай [...]лжэлгын тон харюусалгатай хаһын үедэ бү[...] улам эдэбхижүүлхэ эрилтэ табигдана. [...] программа бэелүүлхын түлөө бүхы [...]үүлхэ, ударидаха гээшэ тон шухала зорилго

«ГАБШАГАЙГААР ХҮДЭЛХЭБДИ»

Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшад ноябриин 29-нэй үглөөгүүр соёлойнгоо байшанда сугларжа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан митинг үнгэргэбэ.

Совхозой МТМ-гэй хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө ажалай ветеран, жолоошон, коммунист С. С. Раднажапов, ажалай ветеран Н. Г. Вяткин, ажахын мэргэжэлтэ С. К. Степанов, комсомолой комитедэй секретарь Е. Лубсанова гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, парти правительствынгаа хараа бодолые бүримүһэн дэмжэжэ, ажал хэрэгтээ улам харюусалгатайгаар хандаха байһанаа мэдүүлээ.

— Ажахымнай һаалишад энэ жэлэй түсэбһөө гадуур хоёр мянган центнер һү гүрэндэ тушаахабди гээд элирхэйлээ. Энэ ушар хадаа совхозой хүдэлмэришэдэй Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые саашадань улам хүгжөөхэ хэрэгтэ оруулжа байһан хубита мүн болоно гэжэ ажахын парткомой секретарь Ю. М. Балехаев хэлэбэ.

Совхозой һү һаалиин Булагай фермын, һаалиин Ягодинска комплексын коллективүүдтэ, мүн малшадай ажалладаг бусад газарнуудта нимэ митингүүд болоһон үнгэрһэн байна.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

Ороной ажалша коллективүүдтэ нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые дэмжэһэн митингүүд болоһо үргэлжэлһөөр.

Москвада, «Мосавтодортранс» управлениин автоэкспедиционно 8-дахи комбинадай жолоошод В. Гриненков болон В. Рыжков сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө урда үгэ хэлэхэдээ, Эхэ оронойнгоо экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхын тула улам бүри габшагайгаар хүдэлхэ гээшэ бүхы совет хүнүүдэй дура хүсэлые элирхэйлһэн, энэ шухала документые дэмжэһэн ябадал мүн болохо гэжэ онсолон зааба.

Олохон митингүүд дээрэ хэлэгдэһэн үгэнүүд нимэ бодолоор нэбтэрэнхэй байба.

— Совет хүн бүхэнэй тодорхой хубитаһаа манай ороной экономическа болон ороноо хамгаалха хаба шадал дүлдыдана гэжэ бидэ бригадаараа тобшолол хээбди,— гээд «Дальполиметалл» нэгэдэлэй үрэмдэгшэдэй бригадир В. Юркевич Примориин хизаарай Дальнегорск гэжэ һууриин тосхондо болоһон митинг дээрэ мэдүүлбэ. —Тиимэһээ болзорһоо урид, декабриин 10-да скважина малтаха табан жэлэй түсэбые дүүргэхэбди гэжэ найдуулнабди. Тиин саашадаашье инмэл бүтээсэтэйгээр хүдэлхэбди.

—Хододоо үнэн сэхээр, оролдосотойгоор хүдэлдэг һэм, — гээд Кишиневой үйлэдбэриин «Виброприбор» — нэгэдэлэй мастер Т. Петрова хэлэбэ. — Зүгөөр мүнөө империалистнуудай оронoймнай дүтэ шадар буу зэбсэгээ хангиргажа байхадань, улам бүри һайнаар хүдэлхэ гээшэ манай хамтын уялга мүн болоно. Габшагай, эрхим шанартай хүдэлмэриие үдэр бүхэнэй гурим болгохо, түхеэрэлгэнүүдэй хии һаатамгые, журам эбдэхэ ушарнуудые усадхаха гэжэ гээдүүд хадуужа абаг лэ гэбэ.

Тобшолон хэлэбэл, Ташкентдэ бүд нэхэлгын комбинадай мастер Т. Фаткулина, Калининградай далайн загаһанай портдо докер Н. Гуменюк, Ростовско областиин «Гигант» совхозой зоотехник М. Твердохлебова энээн

СОВЕТ ХҮНҮҮДЭЙ ДУРА ХҮСЭЛЭН

нэгэ цех соо суттаа хүдэлдэг нүхэдни шиидэбэ.

Новосибирскын гэр барилгын 1-дэхи комбинадта мастер А. Гусев, электрик В. Рыжкин, дайнай ба ажалай ветеран С. Шапорин гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэриин ашаг үрые болон хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхын тула нөөсэнүүдые сүм хэрэглэхые урялба. Хүдэлмэришэн Н. Неупокоева нигэжэ нэмээ:

— Сибиринхид шанга зон, ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха. Убай һэнгэргүй ажаадань ёһотой харюу үгэмөөр хүсэншье, нөөсэнүүдшье манай орондо хүрэхэ гэжэ баруунай харюусалгүй политигүүд мэдэг лэ.

Хара далайн «Россия» гэжэ дизель-электроходой матрос А. Дынник энэл бодолыень үргэлжэлүүлжэ:

— Совет хүнүүд Эхэ ороноо хэзээдэшье хамгаалжа шадаха гэжэ океан далайн саада тээхи тэншүү үсэд этэ тухай байһал мэдүүлээ.

Буу зэбсэг хураалгын ба уласхоорондын аюулгүй байдалай асуудалнуудта хоёр дэлхэй тад ондоогоор хандана гэһэн темэ митингнүүд дээрэ зэдэлнэ. Фрунзе хотодо «Тяжэлектромаш» заводто мастер Н. Антонова нигэжэ хэлэбэ:

— Манай парти болон Совет гүрэн Европодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха талаар удаан сагай туршада тэсэмгэйгээр хэмжээнүүдые абаһан байгаа. Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэдэг олон түмэн хүнүүд энэ хараа шугамые эдэбхитэйгээр дэмжэдэг. Гэбэшье арадуудай дура хүсэлые хэрэгсээнгүй, Вашингтон, Лондон, Бонн ба Рим дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна ракетэнүүдые ФРГ-гэй, Великобританиин болон Италиин газар дайда дээрэ тараан тодхохо тухай шиидхэбэри абаба гэшэе. Элдэб шалтагаар американ тала Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые унжагайруулһан байгаа. Бидэ, ажалша хүнүүд энэ ябуулгануудаарнь дура гутанабди. США-гай харата һанаашалгануудые эрид шууд буруушаанабди, түби дэлхэйе ядерна түймэр гаргаха гэһэн Рейганай засаг захиргаанай эрмэлзэлые буруушаан тэмсэнэбди.

— Амгалан зорилгоор хэрэглэгдэхэ атомна реакторнуудые бидэ бүтээдэг байнабди, — гэжэ Ленинградай «Ижорскэ завод» нэгэдэлдэ үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ мүн бригадир И. Семенов тэмдэглэбэ. — Нэмээлбэл, Болгари эльгэрээ ядерна агрегат бүтээжэ байнахайбди. Харин тиихэдэ США болон НАТО-гай талаар тэрэнэй партнернүүд түрүүшын ядерна хилито хэхэ, СССР ба социалис хари ороные хариулахагүй сад оронууд тээшэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тараан тодхожо эхилхэ бэшүү. Мүнөө бии байгаа хүсэнүүдэй тэнсүүриие бидэ эбдүүлхэгүйбди!

Сихотэ-Алиниин шэлэнүүдһээ Балтикын эрьенүүд хүрэтэр, Дунда Азиин нарата республиканууднаа Холын хойто зүг хүрэтэр — хаа хаанагүй нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэ, СССР-эй гадаадын политическэ хараа шугамые совет хүнүүд нэгэн һанаатайгаар, халуунаар дэмжэнэ, КПСС-ые, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедые улам нягтаар тойрон жагсаагаар шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ.

(ТАСС).

ХҮСЭЕЭ ГАМНАХАГҮЙБДИ

Амгалан байдалда ажаһууха, ажаллахаһаа үнэтэй юумэн хүндэ үгы ха юм даа. Айхабтар хүшэр хүндэ зам дабажа, сүлөөтэ һайхан социалис общество байгуулаад, гэгээн гэрэлтэ коммунизм тээшэ дабшажа ябаһан манай совет арадта Эб найрамдал иланганяа үнэтэй. Дайн хэндэшье хэрэггүй.

Теэд Америкын ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй гэмээр бүхы дэлхэй дээрэ айхабтар шахардуу шанга байдал тохёолдоод байна. США-гай захирагшанай, мүн Баруун Европын зарим гүрэнүүдэй балмад политикаһаа уламжалан, Европын газар дээрэ ракетэнүүдэй тодхогдожо байһан тэрэ дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэ хэһыень бидэ булта мэдэнэбди, уншаабди.

Имэ юумын болоод байхада манай гүрэнэй, тэрэнэй союзнигуудай бэеэ хамгаалха, бүхы дэлхэйе ядерна дайнай нүхэ руу түлхижэ байһан хүсэнүүдэй урдаһаа тулаха хэмжээнүүдые абаагүйдэнь яаха аргагүй болоно. Тиимэһээ бидэ, юрын ажалша, малшад нүхэр Андроповой Мэдүүлгые бүримүһэн һайшаан дэмжэнэбди. Эхэ ороноо омогорхонобди. Дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүн тэрэн энээниие дэмжэнэ.

Совет хүн бүхэн өөр өөрынгөө хүдэлжэ байһан газарта ехэ бүтээсэ түйлажа, үдэр бүри үнэн зүрхэнһөө, хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа, Эхэ ороной экономическа болон бэеэ хамгаалха хүсые улам бэхижүүлхэ байһанаа булта мэдэрнэ.

Бидэ гэр бүлөөрөө Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда эхэ хонидые харууһалнабди. Намтай сугтаа Очир Шаралдаевич нүхэрни хүдэлдэг. Энэ жэлдэ бүхы 534 эхэ хонидһоо 552 хурьгадые абажа түлжүүлээд, хонин бүхэнһөө 3,6 килограмм нооһо хайшалаа һэмди. Урда жэлнүүдтэшье зуун эхэ хонин бүхэнһөө 110—112 хурьга томо болгодог байгаабди.

Ерэхэ 1984 ондошье баһал һайн үрэ дүн түйлахын тула оролдожо, мүнөө хонидоо тобир тарганаар үбэлжүүлхэ, хурьга олоор абахаар хараалнабди. Үнгэрһэн намар шэнэ түрэхэ түлгэнүүдые абаад, оролдосотойгоор адуулжа, хүсэ шадал абхуулаа, саг соонь үрэжүүлээ һэмди.

Манай хэжэ байһан багахан ажал, үдэр бүриин оролдолгомнай Эб найрамдалые хамгаалха, дэлхэйн аюулгүй байдалые сахиха хэрэгтэ туһа болог лэ гэжэ хүсэнэбди.

А. НОРБОЕВА,
Улаан-Үдын районой Ивалгын ОПХ-гай ахалагша хонишон.

ХҮСЭЛЭНГЫНЬ—ЭБ НАЙРАМДАЛ

Газаа боро хараан болоожо байха үедэ судна бүтээлгын заводой механическа цехтэ 1-дэхи халаанай дүүрэмсээр коллективэй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд олоороо суглараба. Токарна станогуудай хүнхинөөн үшөө замхаадүй. Тэдэнэй саанаһаа хүдэлмэришэд гараа аршаһаар гаража, цехэй тэг дундахи зайда зогсоно. Нюурнуудынь эрид шиидэнги янзатай. «Дайн хэрэггүй!», «Дэлхэйдэ—эб найрамдал!», «Манай габшагай ажал—амгалан байдалай түлөө!» гэһэн лозунгнууд.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые дэмжэлгэдэ зорюулагдаһан митингые заводой профкомой түрүүлэгшэ М. Б. Балдынов нээгээд, парткомой секретарь Н. К. Козырев Мэдүүлгые уншаба.

Судна хабсаргагша, КПСС-эй гэшүүн С. Д. Владимиров үгэ абаба:

—Эб найрамдал манда юунһээшье үнэтэй. Октябриин революциин үедэ Совет засагые мандуулһан үбгэ эсэгэнэрнай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнуудта тулалдаһан аха үетэмнай энэ нангин үгые үг залган манда дамжуулаа һэн. Бидэнэр, Советскэ Союзай ажалшад, манай коллективэй гэшүүд нүхэр Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые бүхы зүрхэнһөө дэмжэнэбди. Буу зэбсэгүүдые үрдилэн бүтээлгэ улам нүжэроежэ байһан Рейганай балмад аашануудта габшагай ажалаараа сохилто үгэхэ ёһотойбди.

5 үхибүүдэй эхэ, материально-техническэ хангалгын таһагай бүридхэгшэ С. Л. Кривецкая нигэжэ хэлэбэ:

—Европо түбидэ, бүхы дэлхэйдэ аюул тохёолдуулжа байһан НАТО-гайхидай һанаашалганууд хэр үндэнэтэй гээшэб? Энэ аюул түсэтые тоонгүй байжа шадахагүйбди гэжэ 1983 оной июниин 28-да Москвада болоһон уулзалга дээрэ социалис долоон оронуудай хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ һэн. Энээн тухай Юрий Владимирович Андроповой хэһэн Мэдүүлгэ соо шууд сэхээр үшөө дахин хэлэгдэбэ. Юрэдөө, манай орон, социалис хани нэгэдэл өөрынгөө аюулгүйе, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалые найдамтайгаар хамгаалжа шадаха хүсэтэй. Энээндэнь бидэнэр батаар этигэнэбди.

Би табан үхибүүдэй эхэб. Намдашье, бүхы дэлхэйн ажалша эхэнэрнүүдтэшье дайн хэрэггүй. Американ «Першинг», далита ракетэнүүдые тараан тодхолгые дары болюулха эрилтэ табинабди!

Буураалтаһан толгойтой хүдэлмэришэн трибунада гараба. Энэ дайнай ба ажалай ветеран, фрезеровщик Д. И. Хохряков гээшэ.

—Эб найрамдалые сахин хамгаалха нангин зорилготой совет хүтэлбэриин хэмжээнүүдые би бүримүһэн дэмжэнэб,—гэжэ тэрэ [illegible]сэ эхилбэ. —Нимэ эрхэ байдалда бидэнэр, хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд, ажалай журам бэхижүүлхын түлөө тэмсэхэ уялгатайбди. Минута бүхэниие тоолон, хүдэлмэриин үдэр бүхэндэ эгээл ехэ ашаг үрэ түйлаха уялгатайбди. Манай гүрэниие туршажа үзэһэн этигээдүүд олон байгаа юм. Эдэ туршалгануудайнь юугээр дүүрэһэнийнь мэдээжэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үеые досоогоо һэргээн, журамаа улам бэхижүүлээ. Хүн бүхэн нэн түрүүн өөрынгөө харюусалгые дээшэлүүлхэ ёһотой.

Солбон гэшхэдэлтэй залуу хүбүүн, техническэ таһагай инженер А. Б. Разумов сугларагшадта нимэ үгэнүүдтэйгээр хандаба:

—Бидэ, комсомолшууд, залуушуул, манай ороной эб найрамдалта политикые үнэн зүрхэнһөө һайшаанабди. Нүхэр Андроповой Мэдүүлгэ бүхы түби дэлхэйгээр соностобо. Хархис хүсэнүүдэй гэмээр Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хураха асуудалаар үнгэргэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүд зогсоогдобо. Тиимэһээ бидэнэр парти, правительствоо нягтаар тойрон жагсажа, империалистнуудай аашануудта ажал хэрэгээрээ харюусаха болонобди. Бүхы арадууд, түрүү үзэлтэй хүсэнүүд энхэ тайбан байдалда ажаһууха хүсэлэнтэй. Энэ хүсэлэнгынь дүүргэхын түлөө бидэнэр шармайн оролдохо зорилготойбди—манай хамтын зорилго лэ.

Жагсаалда хабаадагшад Ю. В. Андроповой Мэдүүлгые дэмжэһэн тухай шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталба. Гурбадахи жэлэй, мүн бүхы арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые саг болзортонь дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотойбди гэжэ судна бүтээлгын заводой коллективэй абаһан шиидхэбэри соо онсо тэмдэглэгдээ.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жагсаалай үедэ; дайнай ветеран Д. И. Хохряков үгэ хэлэжэ байна.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

УХААН БОДОЛ ИЛАН МАНДАГ ЛЭ

«Салют-7» гэжэ замбуулинай станци дээрэ 150 үдэрэй турша соо үргэлжэлһэн экспедици тухай космонавтнууд Владимир Ляхов болон Александр Александровай хүдэлмэриин түрүүшын тоосоое мэнэ һаяхан Байконур космодром дээрэ шагнабабди. Тэдэнэй хүшэр хүндэ хүдэлмэриин үдэр бүхэн дэлхэйн эрдэм ухаанай аша туһатай нягта холбоотой, туршалга бүхэниинь хүн түрэлтэнэй ажабайдалай аша туһада зорюулагдаһан байгаа гэжэ тэдэнэр элидхэбэ.

Энэ зохёон байгуулхы хүсэл эрмэлзэлынь бүхы совет хүнүүдтэ хабаатай юм. Эгээл тиимэһээ американ «Першинг» болон далита ракетэнүүдые Баруун Европодо таараан тодхожо эхилһэн тухай мэдээсэлые бидэнэй хүн бүхэн дураа гутан угтаһан байна. Игэжэ США Европын арадуудта түйлэй ехэ аюул тохёолдуулжа байна гэжэ Ю. В. Андроповой Мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Ушар иимэһээ американ ракетэнүүдэй тараан тодхогдоходонь, харюугай хэмжээнүүдые абаха тухай совет хүтэлбэриин гаргадэй шиидхэбэриие оронoймнай хүн зон һайшаан хүлеэжэбэ. Энэ шиидхэбэри хадаа ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн Совет гүрэнэй залан сэхэ үүсхэлнүүдэй үргэлжэлэл болоно.

Эдэ шиидхэбэринүүд хадаа бүтэмжэтэй һайнаар бодогдожо үзэхыень дай журөөдэгшэдые уридшалан һэргылһэн урялга болоно. Совет космонавтнууд, манай ороной бүхы ажалшад, СССР хадаа мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэндэ бата эб найрамдал хангаха түшэг тулгуури болоно гэжэ тоолодог дэлхэйн олон миллион хүн зон Юрий Владимировичай Мэдүүлгые иимээр лэ угтаба.

А. ЛЕОНОВ,
Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, Космонавтнуудые бэлдэдэг Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ түбэй начальнигай орлогшо.
Байконур космодром.

ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Октябрьска районно партийна XXX конференци боложо, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр И. А. АНТАКШИНОВА элидхэл хэбэ. Удаань шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. ОВЧИННИКОВА тоосоо.

АРБАН НЭГЭДЭХИ табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй харюусалгатай шатада манай районно партийна конференци боложо байна. Тоосоото үе соо экономикые хүтэлбэрилгын, КПСС-эй XXVI съездын, ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгын асуудалнууд, тоосоото һунгалтын городской, областной партийна конференцинүүдэй шиидхэбэринүүд районно партийна организациин эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин гол анхаралда табигдаһан байгаа гэжэ элидхэлшэ эхилбэ.

Ажалша коллективүүдэй ажахын зорилгонуудые шиидхэхэдэ, үйлэдбэриин ашаг үрые нэмэгдүүлхэдэ, эрдэм, техникын дэбжэлтые хурдадхаһанай, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые ашаглаһанай, гол фондынүүдые гүйсэд дүүргэжэ хэрэглэһэнэй, продукциин шанарые һайжаруулһанай үндэһөөр гүрэнэй даабаринуудые, социалис уялганүүдые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ талаар бүхы партийна организацинуудай ажал ябуулгые партиин райком хүтэлбэрилһэн байгаа. Үйлэдбэрилгые хүгжөөлгын шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болохо ажалай ба үйлэдбэриин журамые һайжаруулгын асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаа.

Тоосоото үе соо партиин райком, партийна организацинууд промышленна предприятинуудта шэнэ хүсэ ашаглаха, хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэлбэн шэнэлхэ [illegible].

Транспортын, холбооной, хүн зоной ажаһуудал хангалгын предприятинуудай коллективүүд тодорхой үрэ дүнгүүдтэ түйлаа. Трамвайн управлениин коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабарияа болзорһоонь урид дүүргэбэ. Транспортын предприятинуудай ашаа зөөлгэ — 6 шахуу, хүн зоной ажаһуудал хангалга 12 процентээр ургаһан байха юм.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ районно партийна организаци продукциин шанарые һайжаруулха, ассортиментыень үргэдхэхэ асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулба. Промышленна болон хүн зоной ажаһуудалые хангалгын олонхи предприятинуудта продукциин шанарые шалгаха комплексно системэ нэбтэрүүлэгдэнхэй.

Үйлэдбэрилгын экономикодо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, ажалаа эмхидхэлгын ба урмашуулгын бригадна гуримда нэбтэрүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаба. Иимэ зорилготойгоор хэдэн предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй бригадануудай дүй дүршэл согсологдоһон байгаа.

Районой коммунистнууд, бүхы ажалшад СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлэн, хүдөөгэйхидтэ шефскэ туһа хүргэнэ. Манай ажалша коллективүүдэй хүсөөр колхоз, совхозуудта 3,5 миллион түхэрэгэй [illegible] барилга хэгдээ, тэрэ тоодо хоёр квартиратай 98 байрын гэр барилгаа. [illegible]

[illegible] Нарин сэмбын комбинадаа Б. Э. Аюшеевагай бригадын, хүүргэ баридаг 34-дэхи отрядһаа В. В. Рыжковэй комплексно үнэтэгой коллективэй түрүү үүсхэлнүүд, мүн «Табан жэлэй түсэбые — болзорһоонь урид», «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ» болон мүрысөөнэй үедэ мүндэлһэн бусад олон эдэбхи үүсхэлнүүд районой ажалша коллективүүдтэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй гэжэ элидхэлшэ саашадаа тэмдэглэбэ.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй райкомой, партийна организацинуудай ажал ябуулгада горитой дутагдалнууд ушарһаар. Парткомуудай, партийна эхин организацинуудай, арадай депутадуудай Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй, ажахын органуудай, ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэриин гуримые, түхэл шэнжые, арга онолые һайжаруулгада КПСС-эй райком үшөөл эрилтэ багатайгаар хандана. Энээнһээ уламжалан, гадар хубсаһа нэхэдэг фабрика, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй 1-дэхи филиал, химлесхоз, Улаан-Үдын 2-дохи автопредприяти, «Главбурстройн» 1-дэхи автобаза байгша оной 10 һарынгаа даабаринуудые дүүргэбэгүй.

Капитальна барилгын, үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин зорилгонуудые шиидхэлгэдэ гол анхарал хандуулагдаһан байна гэжэ тоосоото элидхэл соо заагдаба. Гэбэшье энэ талаар ехэ дутагдалнууд бии байна. Партиин райком, партийна организацинууд үзэл сурталай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулгада комплексно ёһоор хандангагүй. Политическэ һуралсалда, аман үгын агитаци ба пропагандада хүдэлмэриин хуушанай түхэл шэнжэнүүд, арга онолнууд үшөөл усадхагдаагүй байһаар. Залуушуулые ажалда дүршэл шадаба[illegible]

ЭЛИДХЭЛ зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадахадаа, «Жилгражданстрой» трестын парткомой секретарь П. В. Новолоцкий ингэжэ мэдүүлбэ.

— Барилгашадай хүдэлмэри гол түлэб түйлэһэн үрэ дүнгүүдээрэнь сэгнэгдэхэ гэшэ. Энэмнай бэлэн болгогдоһон продукци тушаалга болоно. Субподрядна эмхинүүд тэрэниие байгуулгада ехэ үүргэ дүүргэнэ. Зүгөөр хамтаараа эмхи гуримтайгаар хүдэлжэ шаданагүй. Барилгын материалнуудаар, илангаяа хабсаргагдамал түмэрбетоноор, арматурна булаадаар жэгдэ һайнаар хангана-гүй. Мүнөө манай трестдэ 400-гаад хүдэлмэришэд дутална. Барилгын талмайнууд дээрэ ажалай журам, эмхидхэл һула байһаар.

Ажалаа шэнэ гуримаар — бригадна подрядаар — эмхидхэлгэдэ, үйлэдбэридэ оньһон техникэ нэбтэрүүлгэдэ, мүн хүдэлмэридэнь ушаржа байгаа дутагдалнуудые усадхалгада Заудинскын ороохо тарянай продуктнуудай комбинадай бригадир, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат **Э. К. Хорошихь**, «Бурмясопром» нэгэдэлэй генеральна директор **В. С. Мылзенев** гол анхаралаа хандуулба.

— Үнгэрһэн 3 жэл соо элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай материальна бааза һайжаруулагдаа. Стоматологическа поликлиникэ, хүүгэдэй поликлиникын 2 филиал нээгдээ, инфекционно больница капитальнаар заһабарилагдаа. Гэбэшье элүүрые хамгаалгын зарим эмхи зургаануудай эмнэлгын-материальна баазые жэл бүри заһабарилха шухала. Теэд энэ хэрэгтэ «Ремстройтрестын» подразделенинүүд харюусалгагүйгөөр хандана, — гэжэ хүүгэдэй 1-дэхи больницын ахамад врач **Т. В. Жданова** хэлэһэн байна.

Капитальна барилга хадаа арбан нэгэдэхи табан жэлэй шиидхэхы участогуудай нэгэниинь болоно. Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ автомобильна транспорт шухала үүргэ дүүргэдэг юм, — гэжэ «Главбурстройн» 1-дэхи автобазын слесарьнүүдэй бригадир, партийна организациин секретарь **Г. А. Толмачев** үгэеэ эхилбэ. — Барилгашад, автомобилистнүүд нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлнэ. Үнгэрһэн хоёр жэлэй 10 һарын турша соо ашаа зөөхэ түсэбөө 105,9 процентээр дүүргээбди. Манай 112 хүн, жолоошодой 10 бригада, заһабарилгын 4 участок гурбан жэлэйнгээ социалис уялгануудые бэелүүлээ. Гэхэ зуура автобазын коллективэй хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд тохёолдоһоор. Автомобильна паркын хүсэн гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. «Буржелезобетон», «Промстройматериалы» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй заводуудай хангалтагүй муу хүдэлмэриһөө уламжалан, байгша оной 10 һара соо автотранспортын һаатан зогсоһонһоо боложо, 160 мянга шахуу тонно ашаан дутуу зөөгдэһэн байха юм.

Һунгагшадай захяануудта, ажалшадай бэшэгүүдтэ, гомдолнуудта анхарха гээшэ совет демократие бодото дээрэнь бэелүүлгын гол нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно гээд арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитет тоолодог юм. Бюджедэй гүйсэдхэлдэ хабаатай асуудалнууд гүйсэдкомой хүдэлмэридэ шухала һуури эзэлдэг. Манай хүдэлмэридэ дутагдалнуудшье бии. Гэр байра барилгые һулаар хүтэлбэрилнэбди. Районой, илангаяа шэнэ кварталнуудай ажалшадые коммунальна, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай талаар хангалга үшөөл һаиаһанда хүрэнэгүй гэжэ арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **В. Г. Колесников** мэдэрбэ.

Трамвайн управлениин жолоошон **Л. Н. Штифонова**, городой телефонно станциин электромеханигуудай бригадир **Н. А. Перевалова**, «Буряттрикотажбыт» нэгэдэлэй ахамад инженер, партийна организациин секретарь **Н. Ц. Цыбикова** элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ, хүнүүдые һайнаар, соёл болбосоролтойгоор хангаха, ажалай эмхидхэл болон түсэблэлгэдэ партийна залан сэхээр, шүүмжэлхы ёһоор хандаха, материально-техническэ хангалгые һайжаруулха асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Райком абтаһан шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые нарииаар хинаха, коммунистнуудай, районой ажалшадай шүүмжэлхы ажаглалтануудые, дурадхалнуудые эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ ёһотой гээд найдажа байһанаа делегадууд мэдүүлбэ.

Парти доторой, партийна эмхидхэлэй хүдэлмэриие, мүн партийна эхин организацинуудые, партийна комитедүүдые хүтэлбэрилхэ хэрэгые нарижуулан һайжаруулха, кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, тэдэнииие шэлэжэ олоод, зүбөөр тааруулан табиха асуудалнуудта СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай парткомой секретарь **Н. М. Белоколодов**, байшан гэр баридаг комбинадай штукатур-маляр, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат **Г. Л. Баталова**, Улаан-Үдын гадар хубсаһа нэхэдэг фабрикын директор **А. Д. Тармаев**, нарин сэмбын комбинадай парткомой секретарь **Д. П. Могоева** болон бусад гол анхаралаа хандуулаа.

31-дэхи һургуулиин директор **В. М. Секретина**, союзна тусхайта пенсионер, 1929 онһоо КПСС-эй гэшүүн **О. Б. Шопхоев**, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **В. М. Бутуханов** болон бусад трибунада гарахадаа, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, үзэл сурталай хүдэлмэриие улам нарижуулха, ажалшадые, илангаяа ургажа ябаа залуу үетэниие политическэ, сэрэгэй-патриотическа, интернациональна талаар хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо түсэбөө НАТО-гай бэелүүлжэ эхилһэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэр Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгые һайшаан дэмжэжэ байһанаа делегадууд коллективүүдэйнгээ үмэнэһөө элирхэйлбэ.

Конференциин баталан абаһан тогтоол дотор ажахын, эмхидхэлэй, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ олониитые элсүүлэн хабаадуулха гэһэн зорилго табигдаба.

КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** үгэ хэлэбэ. Мүн КПСС-эй обкомой таһагые даагша **Л. Я. Похосоев** конференциин хүдэлмэридэ хабаадаа.

* * *

Партиин райкомой эмхидхэлэй пленум боложо, **И. А. Антакшинова** — КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар, **Н. П. Быков, Р. П. Сафонов** секретарьнараар һунгагдаба.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ТОО, БАРИМТАНУУД

△ Октябрьска район — Улаан-Үдэ хотын хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин, барилгын индустриин, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай ехэ түб мүн. Эндэ ажахын ба социально-соёлой барилга хурдан түргэнөөр хэгдэнэ. Тоосоото үе соо район дотор дүн хамта 153,7 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай 35 байрын гэр, 9 магазин, 580 һууритай 2 хамтын байра, 560 һууритай хүүгэдэй 2 саад, стоматологическа поликлиникэ, 1176 хүнэй һууритай, дунда һургуули ба бусад объектнүүд баригдаа. Табан жэлэй эхинһээ хойшо барилгашад 126 миллионһоо дээшэ түхэригэй барилга хэбэ.

△ Энэ үе соо промышленна предприятинуудай үйлэдбэриин гол фонднууд — 12,1, үйлэдбэрилгын хэмжээн — 17, ажалай бүтээсэ 11 процентээр дээшэлүүлэгдээ, түсэбһөө гадуур 15 миллион түхэригэй продукци худалдагдаа. Табан жэлэй эхинһээ 1 миллиард 843,3 миллион түхэригэй продукци, тэрэ тоодо арадай хэрэглэмжын 562,0 миллион түхэригэй эд бараан худалдагдаһан байна.

△ Мүнөө хүдэлмэришэдэй 60 процентнь бригадна гуримаар ажаллана. 1336 коммунистнууд — коммунис ажалай ударнигууд хүдэлнэ. 800 гаран хүн, 50 бригада, цех, участок 1984 оной тоосоогоор хүдэлнэ.

△ Байгша ондо 14 мянганһаа дээшэ хүн бүхы түхэлэй политическэ һургуулинуудта һурана.

△ Тоосоото үе соо райондо ажаһуугшадай тоо 15 мянгаар олоширжо, мүнөө 150 мянган хүндэ хүрэбэ.

△ Мүнөө районой партийна 127 эхин организацида 4266 КПСС-эй гэшүүн, гэшүүндэ кандидат тоологдоно. Тэдэнэй 71 процентнь дээдэ ба дунда һургуулитай, 55 процентнь хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд юм.

Зураглал

СЭДЬХЭЛЭЭР ҺАЙХАН ЭХЭНЭР

МАНТАН томо цехэй үүдэ сэлижэ орохотой сасуу, орёо оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хүүен нижаганахань улам шанга болоһондол обёорогдожо, заримдаа залинта аадарай нэрьежэ байһандал үзэгдэнэ. Зүгөөр дүршөөгүй хүнэй эндэ удаан тэсэхын аргагүй хэбэртэй. Угаа халуун. Үе-үе болоод лэ, гал могойдол хүндөөр уухилдаг пеэшэнэй амһарһаа шад улаан түмэрые абарга-хабшагаар татаһ гаргахадань, гал улаан дүлэн шаража, нюураашье хэхэ газар олдохоор бэшэ. Тиигээд абарга хүсэтэ балтын тэрээн дээрэ буухада, нюдэ һаргама гэрэл зүг бүри сасаржа, нюрга руушни хүйтэ даахадал гэхэ. Тиигэһээр байтаршни, үнөөхи улаан түмэрнай түхэл шэнжэтэй болож, ямар нэгэн орёо хэрэгсэл бүтэшэхэ. Одоо тинхэдэ түмэршэ дархашуулштамповщигуудай ажал тухай бага зэргэ тухайлха болохош.

— Иимэл ажалтай зон ха юмбибди даа, — гэжэ цехэй инженер нүхэр Марколенко тайлбарилна. — Хүлгөө, шуулагүй үдэр гэжэ байдаггүй. Бултадаа дадашаһан хадаа ехээр обёордоггүйшье гү даа гээд һанагшаб. Гайтай даа, олонхидынь эхэнэрнүүд юм. Эндэмнай шадабари мэргэжэлэй хажуугаар, баһа хатуу зориг, тэсэбэри хэрэгтэй байдаг. Харана бээзт, тэрэгүй һаа, тухашарагдаха даа...

Зүб даа. Һаргама улаан дүлэн соо бүхы наһаараа хүдэлхэ гээшэ хилбар хэрэг бэшэ. Үнэхөөрөө булад хатуу зурхэн, мохошогүй зориг хэрэгтэй. Эгээл тиимэ хүнүүдэй тоодо хүүдинсын цехэй түмэршэ дархашуулай бригадын бригадир нүхэр Касьянова орохо ёһоороо ороно.

— Тиимэ ехээр гайхахаар юумэн үгы бэшэ аал? — гээд, Елена Ефимовна миһэлзэхэ юм. — Эндэ хүдэлжэ эхилһээр хорёод шахуу жэл болообди. Арбаад зон хүдэлдэгбди, хуу эхэнэрнүүд, олонхидынай гэр бүлэтэй, үхибүүтэй. Юрэдөөл, бүһэтэйшүүлэй хойно ороногүй хабди даа...

Нэрээшье, үнинэй бригадирай үгэ зүйтэй ха. Хэдэн арбаад жэлэй туршада гал дүлэн соо таһалгаряагүй ажаллажа байһан зондо гайхан тагчахаар юумэн гэжэ юун байха һэм. Өөһэдынь улаан гараар, хүсөөр лэ хэгдэжэ байһан ажал гээшэ бээз. Тиигэбэшье, мэргэжэл шадабари болон хүсэл зоригой хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Дүршэлтэй бригадир өөрөө эндэ хүдэлжэ эхилһээр хорин жэл болохо дүтэлбэ. Энэ үе соо мэргэжэлээ хүсэд шудалаа, ажалайнь намтар баяжаа, ажабайдалыньшье эрид һайжараа. Хэһэн, бүтээһэн зүйлнүүдыень хүргаа даража тоолохоор бэшэ ааб даа. Хүхихэ, баярлаха, бахардаха, тухашарха ябадалнуудай али олон дайралдаһанииньшье эли юм бээз.

— Анха түрүүшээр ехээр мэгдээдшье абаа һэм, — гэжэ тэрэ мүнөө хөөрэнэ. — Энэ ажалаа хаяад ошохошье бодол түрөө бэлэйл. Тиин яба ябаһаар улам дадажа, мэргэжэлдээ бүри дурлажа эхилээ хүм. Харин мүнөө яба, ошошье гээ һаань, һууриһааһааша хүдэлхэгүй хаб, — гээд энеэбхилнэ. — Хүнэй дүтэлшэгүй зэд улаан түмэр абаад, тэрэ доронь ямар нэгэн хэрэгсэл болгоод табижа байхада, ямар гоёб даа...

Одоол эдэл, энээхэн үгэнүүд соо ажалша бэрхэ хүнэй абари зан, үнэн сэхэ ажалай утаһан эли бодо харагдана гээд бодомжологдоо һэн. Теэд үнэндөө тиимэшье ха. Дүршэлгүй, дадаагүй хүн мянгаад градус халуун соо юунэйшье болоо жо байхые тухайлхагүй. Түмэршэ дархан бүхэнэй шадамар бэрхэ, бэлэдхэл һайнтай байһаниинь эндэл, дүлэтэ түмэрэй хажуудал элирнэ ха юм. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа түрүүшын энэ айхабтар шанга шалгалтые дабажа гараһан хүнүүдэй нэгэн нүхэр Касьянова мүн болоно. Энэмнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ хүмүүжэжэ, хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ жагсаһан намтартай. Арайхан гэжэ хоёр хүрэжэ ябахадань, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилжэ, бүришье хүндэ болоо бэлэй. Гэр бүлын табан үхибүүдэй эгээл багань байһан хадаа шадач ядан, найман класс дүүргэмсээрээ, тусхай мэргэжэл олохо гэжэ шиидэһэн байгаа. Училищида һуража, наймаашан болобошье, энэ мэргэжэлээрээ удаан хүдэлөөгүй бэлэй. Уданшьегүй Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүүдинсын цехүүдтэ һурагшаар ороһон юм. Тэрэ гэһээр эндэ таһалгаряагүй хүдэлжэ ябаһан алдартай. Мүнөө түрэл заводойнгоо ажалай ветерануудай, эгээл хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн дээрэ тоологдодог болонхой. Тэрэнэй ударидалга доро 5-тэй зэтэй ажалша коллектив байгуулагдаа, тэдэнэй дунда социалис ёһоной шэнжэ мүндэлөө. Зүгөөр энэмнай миин хооһон үгэ хүүр бэшэ, мүнөө үедэ тогтонижоһон заншал болоно. «Дуһалшье һаа, далайда нэмэри болодог», гэдэгтэл, тэрэнэй мүнөө үедэ түйлажа байһан амжалтанууд өөрын удхатай, үг унгитай байжа магад. Миил ганса үдэрөөр, зүндөө ерэһэн алдар бэшэ, харин хамаг бүхы ажалайнь наһанай бэлэдхэл байжа болоо. Яахадааб гэхэдэ, Елена Ефимовна үнэхөөрөөл сэдьхэлээр һайхан эхэнэр. Тэрээндэ эхэ хүнэй уужам досоо, тэсэбэри, арюун сэбэр ябадал ба согтой хүхюун абари зан, тобшолон хэлэхэдэ, эхэнэр хүнэй эгээл һайханиинь дууһан бии. Ажаллажа байхадаашье, хөөрэлдэжэ һуухадаашье, абари зангаараа бусадһаа ондоохон, ехэл тэнюун досоохитойгоор үзэгдэдэг. Нарин нягта, өөрынгөө хэрэг хүсэд мэдэхэ. Тиигээдшье ганса «хамар дорохоноо» хараад ябадаггүй, хамтын хэрэгэй түлөө хамаг бэлиг шадабаряа зорюулжа хүдэлдэг. Тиимэ хадаа Улаан-Үдын городской Соведэй депутадаар

РСФСР: автономито область, округуудай һонин

УРДАНЬ — ХҮШЭР ЗАМ

ПЕВЕК (Чукоткын автономито округ). Энэ навигацида һүүлшын ашаа Певегэй порт абаашаха ашаанай 5 судна Блоссом гэжэ хушууньаа зүүн зүгые баримталан замда гараба. «Леонид Брежнев» болон «Сибирь» гэһэн атомоходууд, «Красин», «Ермак» болон «Адмирал Макаров» гэһэн ледоколнууд тэдээндэ зам гаргажа үгэнэ.

Морягууд хүсэтэй эдэ олон ледоколнуудые дэмы суглуулаагүй юм. Сэбэр уһан хүрэтэр 200-гаад мили гаталха хэрэгтэй. Тэдэнэй 40-ниинь илангаяа хүшэр хүндэ байгдаха болоно. Энэ орёо хүшэр участогта час соо оройдоол 1,5 мили дабагдаха гэжэ мэргэжэлтэд тооложо гаргаа юм.

Теэд энэньшье ехэ амжалта гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Сагай уларилай орёо хүшэр эрхэ байдалда үнгэржэ байһан 83 оной навигациин болзорнууд нэгэ һараар утадхагдаа бшуу. Жэлэй иимэ үедэ Зүүн Арктикада судна үшөө хэзээдэшье ябаагүй юм.

ШЭНЭ ХҮҮРГЭ БАРИГДАБА

Нарьян-Марай түбтэ баригдаһан автомобилиин шэнэ хүүргээр транспорт ябажа эхилэнхэй.

Печоро мүрэнэй һалаагаар хубаагдадаг хотын баруун ба зүүн урда хуби хоорондоо найдамтайгаар холбогдобо гэшэ.

Шэнэ хүүргэ барилгада «Главмостстройн» хүүргэ барилгын юһэдэхи отрядай коллективтэй хамта Хойто зүгэй геологууд болон морягууд хабаадалсаһан байгаа. Энэнь байгша табан жэлдэ Нарьян-Марта ашаглалгада оруулагдаһан автомобилиин хоёрдохи хүүргэ болоно.

Нарьян-Мар.

АДЫГЕЙН АРАДАЙ УРАН БЭЛИГТЭН

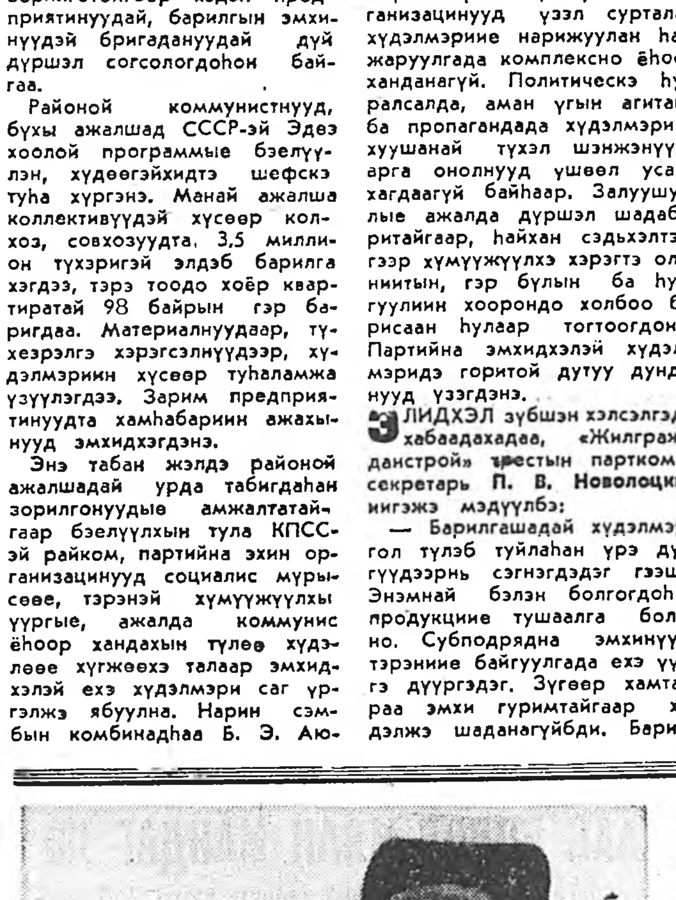
Энем гэжэ хүдэлмэришэдэй һууриин тосхоной Соёлой шэнэ ордондо Эхэ орон, парти, арадуудай хани барисаан тухай дуунууд зэдэлбэ. Нютагай барилгашадай болон мелиораторнуудай һайн дуранай коллектив сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө урда зохёохы хүдэлмэри тухайгаа тоособо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна харалгын хэмжээн соо тус концерт үнгэргэгдөө. Арадай уран бэлигтэнэй фестивалиин эхилһэнтэй хамта автономито областиин клубай эмхи зургаануудта ажалай болон соёлой эстафетэ эмхидхэгдээ юм. Арадай театрнууд болон хүгжэмтэ ансамбльнууд уран бэлигээ харуулна. Фото буулгаха дуратайшуулай бүтээлнүүдэй выставкэнүүд нээгдэнхэй. Бүхыдөө энэ һайндэртэ 100 гаран коллектив хабаадалсана.

Майкоп.

ҺУРАГШАДАЙ БРИГАДЫН ШАДАБАРИТАД

Хадата Карачаево-Черкесэй «Старокувинский» тосхоной дунда һургуулиин

«Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 5-дахи управлениин Виктор Губаевич Губаевэй прорабска участок түрүү зэргэдэ ябана.

Коллективэй соогоо 5-дахи разрядай электро-газосварщик Сергей Иванович Густов шалгаржа хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. И. Густов ажал дээрэ.

С. БАЛДАНЕВАЙ фото.

ГАБЬЯА ЕХЭ

Бүхы продукци үйлэдбэрилгые жэл бүри дээшэлүүлхэ, мяха һү гүрэндөө улам ехээр худалдадаг болохо, тиигэжэ ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха гэһэн гол зорилго мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигданхай гээшэ.

Энээнһээ уламжалан манай совхозой гахайшад өөһэдынгөө урда байһан харюусалгатай зорилгые һайн ойлгожо, үнэн шударгыгаар хүдэлнэ гэжэ омогорхон хэлэхэ үндэһэн бии. Жэшээлхэдэ, гахайн комплексын коллектив мяха гүрэндэ худалдаха һара бүриингөө даабарие амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Тусхайлбал, тээмэндэ Агуу Октябриин һайндэрэй урда тээ арба һарын түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө 13,8 мянган центнер гэхэ гү, али арба һарын даабариһаа 300 центнерээр ехэ мяхан бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаад байна. Тэрэшэлэн нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада 5 мянга шахуу центнерээр ехэ мяхан тушаагдаа.

Гахайн мяха ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха хэрэгтэ поршоонхонуудые түргэнөөр түлжүүлдэг, шахан таргалуулдаг цехэй коллектив илангаяа ехэ хубита оруулна гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Юуб гэхэдэ, тус тустаа оройдоол 25 килограмм шэгнүүртэй поршоонхонуудые тушаажа абаад, тэдэниие гурба-дүрбэ һара соо эдеэлүүлжэ, 100 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта ябуулхын тула ехэхэн оролдолго, шадабари хэрэгтэй. Тиигээдшье цехтээ 4354 гахай байлгажа, хүн бүхэндэ 1000 гахай эдеэлүүлхэ, харууһалха гээшэнь баһал хүнгэн бэшэл. Эндэ ажалаа эрхимээр мэдэдэг, үнэн шударгы хүнүүд хүдэлнэ. Ахалагша гахайшан-мастер Галина Петровна Красиковагай хүтэлбэри доро бэрхэ операторнууд А. Г. Колоколова, Л. В. Абросова, Л. П. Дружинина гэгшэд ажалладаг. Эдэнэй ажалайнь гол «нюуса» юун бэ гэхэдэ, үйлэдбэриин болон зоотехническэ эрилтые эрхимээр сахидаг, үдэр бүриингөө хүдэлмэриин тогтомол гуримые минутаар ч алгасалдуулдаггүй. Тэрэнэйл ашаар жэлэй арбан һарада гахай бүхэнэйнгөө шэгнүүрые суудхэдэ дунда зэргээр 454 граммаар нэмээжэ, бүхыдэнь 6100 центнер мяха үйлэдбэрилөө. Үнгэрэгшэ октябрьда, мүн ноябриин 20 үдэр соошье эдэнэр даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ ябанад. Гахай шахалгын цех соохи оньһон түхеэрэлгэнүүдые һайнаар хүдэлгэхэ, уһа болон тэжээлэй таһалгаряагүй үгтэжэ байхынь тула слесарь-заһабарилагша Владимир Красиков ехэ оролдолго гаргадаг юм.

Тээсгэн энэ цехэй хүдэлмэрилэгшэд Сэлэнгын районой малшадай үүсхэл уряатай танилсаад, өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзэһэн бэеэрээ үбэлэй һаранудта шахамал гахай бүхэнэй шэгнүүрые суудхэдэ 500 граммаар нэмэхэ уялга абаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, гахайнуудые олоор шахахын тула поршоонхонуудые баһал олоор абаха хэрэгтэй ааб даа. Тиимэһээ эхэ гахайнуудые харууһалдаг, поршоонхо абадаг, түлжүүлдэг хүнүүдэй ажалһаа бүхы коллективэй үрэ дүнгүүд нилээд дулдыдадаг гээшэ. Илангаяа эхэ гахайе һайнаар, нарин нягтаар харууһалха, саг соонь эдеэлүүлхэ, үрэжүүлхэ, түрүүлхэдэ ехэл анхаралтай байха хэрэгтэй. Эхэ гахай һалдаг цехтэ хүдэлдэг Г. Е. Зубакина (ахалагшань), Л. Я. Кузьмичева, М. И. Коркина, В. Д. Чмелёва, Н. Н. Мезенина гэгшэд ажалаа арбан хургандал адли мэдэхэ болоһон, үнэн сэхэшье хүнүүд юм.

Тус цехэйхид жэлэй эхинһээ хойшо 7400 поршоонхо, тэрэ тоодо октябрьда 900 поршоонхо абаад, гарза хоролтогүйгөөр томо болгоно. Жэлэй дүүрэтэр тэдэнэр түл абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ гүйсэд аргатай.

Бүхы дээрээ комплекс энэ жэлдэ 17,9 мянган центнер гахайн мяха гүрэндэ худалдаха түсэбтэй байна. Энээниие болзорһоонь урид дүүргэхэ ямар арга боломжо бииб гээд харабал, иимэ. Мүнөө шахагдажа байһан гахайнуудые тус тустань 100 килограмм шэгнүүртэй болгожо, ноябрь, декабрьда мяханай комбинадта тушаахадамнай хамта 4500 гаран центнер мяхан орохо зэргэтэй. Тиигэжэ шадабал, шэнэ жэл болотор түсэбһөө 400 центнерээр ехэ мяха Эхэ орондоо үгэхэ аргатайбди. Энээнһээ гадна, совхоз үшөө 100 центнер үхэрэй мяха тушааха ёһотой.

Ц. ЧЕРНИНОВ,
Прибай алиин районой «Прибайкальский» совхозой ахалагша зоотехник.

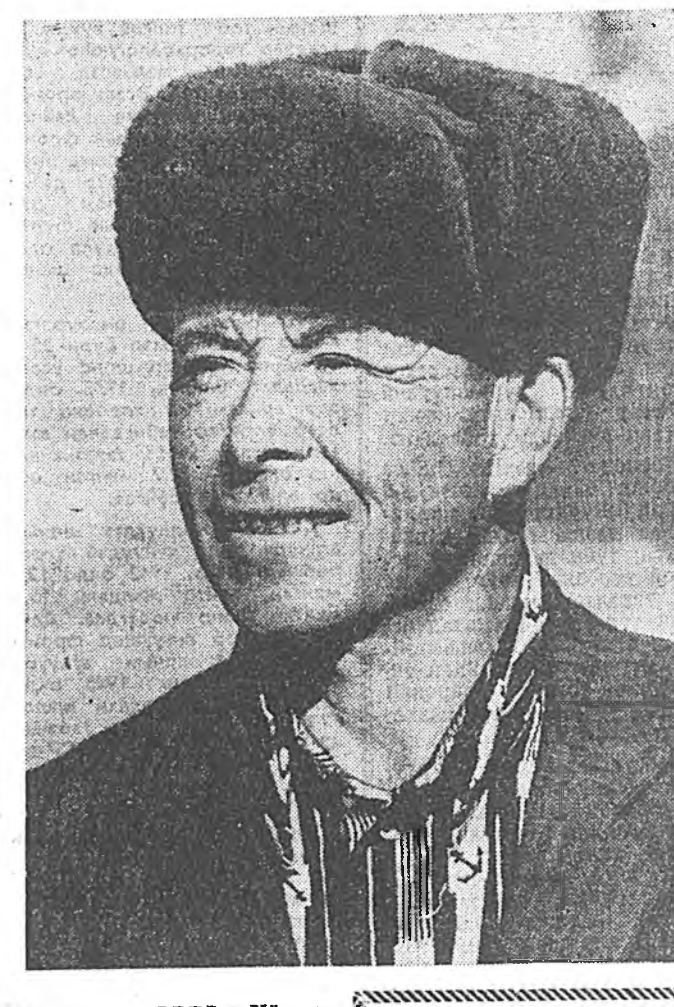
…ОНОЙ ЗОРИГ БАДАРУУЛАН

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — оной зохёохы эдэбхи № 7

1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ худалдахын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ шалгарһан Бэшүүрэй районой Хёлгын совхоз КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм.

Совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд гүрэн түрынгөө магтаалда харюу болгон, бүри үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха байһанаа мэдүүлээ. Ажахын коллектив энэ үбэлжэлгэеэ амжалтатайгаар үнгэргэжэ, ехэ һү, мяха үйлэдбэрилхэ гэһэн мүрысөө район доторoo үүсхээ.

Эндэхи малшадай мүнөөдэрэй ажал хэрэгүүд тухай доро хэлэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хёлгын совхозой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн — Буряадай АССР-эй габьяата механизатор коммунист Д. И. Переваловые харанат. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригада энэ оной хабарһаа хамтын подрядай гуримаар ажалладаг болонхой. Ударидаһан коллективынь энэ оной таряа хуряалгада яһала һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЫН ТУЛА

…табинхай юм. Тиихэдэ гүрэндэ мяха худалдаха 1983 онойнгоо түсэбые декабриин 15 болотор дүүргэхын тула оролдонобди.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлтын үедэ олонхи малшадай үнэн шударгыгаар ажаллаһанай ашаар совхоздо урда жэлэйхитэй сасуулхада, малай гарзалалга эрид үсөөрөө, тугал, хурьган, поршоонхошье урдынхиһаа олон абтаа. Тусхайлбал, поршоонхонуудай гарзалалга арба дахин хорoo һэн.

Мүнөө ажахымнай бүхы хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд туйлаһан зарим тэды амжалтануудаа саашадань батадхахын тула оролдожо, тэмсэжэ байнхай гээшэ. Энэ эхилһэн үбэлжэлгые хэр эмхитэйгээр, шадамараар, нийтын малые гарзалуулангүй ашаг шэмыень доошолуулангүй үнгэргэжэ шадааһаамнай арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бүхыдэнь бэелүүлгэ горитойгоор дүлдыдаха байна гээд мэдэрнэбди. Мүн хүдөө ажахынгаа һалбари бүхэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулнабди.

Нийтымнай малай ехэнхи хубинь совхозой түб — Дээдэ Мангиртада юм. Эндэ һү һаалиин фермэ, ехэ хонидой 4 отарын байра бии. Бидэнэр малайнгаа бүхы фермэ, отаронуудай хото хорёонуудые үбэлжэлгэдэ эртээнһээ хойшо бэлдэжэ эхилээд, бултыень саг соонь дулаалһан, заһабарилһан байнабди. Һү һаалиингаа фермэдэ тугалнуудай байра ута болгожо, һэльбэн шэнэлэлгын ехэ хүдэлмэри хээбди. Тугалнуудай шабааһан мүнөө оньһон аргаар арилгагдадаг болоо. Тэрэшэлэн тэдэнэй бүхы байрада забһартай поол зохёогдожо түхеэрэгдээ. Мүн эхэ хонидой нэгэ отарын байрада заһабариин горитой хүдэлмэри дүүргэгдээ. Анханда Дээдэ-Мангиртын 4 отарын хонидой хурьгадта амяар амяарандань шэнгэн хоол бэлэдхэгдэдэг байһан һаа, энэ үбэлһөө хойшо нимэ хоол түсхай нэгэ газарта буйлуулагдажа, зөөгдэдэг болобо.

Доодо-Мангиртада оршонхой малай фермэнүүдтэ үбэлжэлгын хаһада түхеэрхэ талаар олон хэмжээнүүд мүн лэ бэелүүлэгдэһэн гээшэ. Жэшээнь, һү һаалиин фермэдэ залгалаа байра баригдаа. Тугаллаха үнеэд энэ шэнэ байрада оруулагдажа, һайнаар хооллуулагдаха, наринаар харууһалагдаха юм. Тиигэжэ өөдэргэн, шадалтай түл абтаха, үнеэдһээшье ехэ һүн һаагдаха болоно бшуу. Эндэхи эхэ хонидой отарануудта зарим хүдэлмэри хэглээ.

Малшадаймнай туйлаһан үндэр үрэ дүнгүүдтэ таряан ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй хубита бии гэжэ онсо хэлэлтэй. Жэшээлхэдэ, нёдондо ажахымнай хартаабхашад, кукуруза ургуулагшад түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэжэ, нийтын адууһа малые шанартай һайн хоолоор хангалсаһан байгаа. Тиигэжэ түрүү механизаторнуудай үнгэрһэн оной үбэлжэлгые эмхитэйгээр, амжалтатайгаар үнгэргэхэ ушарта нүлөөлжэ шадаа. Энэшье жэлдэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулһамнай мэдээжэ. Ажахыдамнай 15 мянган шахуу центнер үбһэн, 9 мянган гаран тонно силос, 410 тонно витаминтай ногооной гурил 1983 ондо бэлэдхэгдээ юм. Совхозой үбһэшэдэй түрүү звенонууд түсэбтэ даабаряа гүйсэд дүүргээ. АВМ-эймнай түхеэрэлгэ мүнөөшье район доторoo гансаараа үбэлэй үедэ хүдэлгэгдэһөөр.

Эдэ бүхы тэжээлээ эзэн ёһоор хэрэглэхэ гээшэ шухала бшуу. Тиимэһээ бидэ энэ хэрэгые саг үргэлжын анхарал доро абанхайбди.

Мүнөө совхозой һаамхай үнеэн бүридэ шэнгэн, холимол тэжээл, силос, куузику, хартаабха үгтэнэ. Тиихэдээ бидэнэр һүтэй үнеэдээ бусадта орходоо һайнаар хооллуулнабди. Мүн ажахыдамнай адууһа малые гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулхын тула хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ. Тиигэжэ туранан, жэжэ мал илгагдажа, эмшэлэгдэнэ, һайнаар хооллуулагдана, харууһалагдана.

Совхозой коллектив мал ажалай продуктнуудые энэ оной үбэлжэлгын үедэ ехээр үйлэдбэрилхэ талаар абаһан үндэр социалис уялгануудаа дүүргэжэ шадаха гээд найдамаар. Уялгануудынай түсхайлан хэлэбэл нимэ: үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө дүндэ зэргээр 1200 килограмм һүн һаагдаха, тугалнуудай шэгнүүр сүүдхын туршада 600, поршоонхонуудай —250 граммаар нэмээгдэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ хурьгадай эхэһээнь һалгаагдахада, шэгнүүрынь 18 килограмм байха ёһотой.

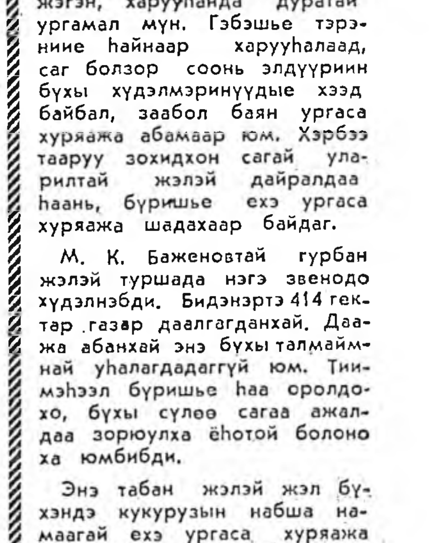
Ажахын хүтэлбэри, парткомом, комсомолой комитет малшадай дунда бэелүүлжэ байһан эмхидхэлэй болон ойлгууламжынгаа хүдэлмэрие мүнөө һуладхангүй ябуулжа байнхай.

Жэшээлхэдэ, үшөө октябриин хахадта совхозой парторганизаци үбэлжэлгэдэ зорюулагдаһан нээмэл суглаа үнгэргөө һэн. Удаань ноябриин 18-да хоёрдохи отделенидэ тэжээл ашатай үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэһэн асуудалаар цеховэ партийна организациин суглаан болоо. Хэнэйшье мэдэһээр, үбэлэй харсуу сагай ерэхэдэ, адууһа малай ашаг шэмэ доошолоодхидог. Гэбэшье мал ажалда үзэгдэдэг нимэ байдалые түргэн дабаха гээшэ шухала. Манай ажахын һаалишад үшөө октябриин 20-доор үнеэн бүриһөө нэгэ жэгдэ хэмжээтэй һү һаажа эхилһэн байна. Мүн бусадшье һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд оролдосотой һайнаар ажаллажа байнхай.

Малшад болон бүхы хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө ажал хэрэгүүдые шадамараар эмхидхээд, хүтэлбэрилөөд байгаа һаамнай, социалис уялгануудынай гүйсэд дүүргэгдэхэ гээд найданабди.

А. ЕФИМОВ,
совхозой директор.

«ОРОЛДОСЫН ХҮСЭН ДАА»

Ажахынгаа кукурузашанаар хори гаран жэлэй туршада хүдэлжэ байнаб. Юрэдөө, эдэ жэлнүүдэй үедэ энэ ургамал тухай олон юумэ мэдэхэ болоһомни гайхалтай бэшэ. Тобшохоноор хэлэбэл, унжэгэн, харууһанда дуратай ургамал юм. Гэбэшье тэрэнэй һайнаар харууһалаад, саг болзор соонь элдүүрижэ бүхы хүдэлмэринүүдые хэжэ байбал, заабол баян ургаса хуряажа абамаар юм. Хэрбээ тааруу зохидхон сагай уларилтай байбал, бүришье ехэ ургаса хуряажа шадахаар байдаг.

М. К. Баженовтай гурбан жэлэй туршада нэгэ звенодо хүдэлнэбди. Бидэнэртэ 414 гектар газар даалгагданхай. Даажа абанхай энэ бүхы талмаймнай уһалагдадаггүй юм. Тиимэһээл бүришье һаа оролдохо, бүхы сүлөө сагаа ажалдаа зорюулха ёһотой болоно ха юмбибди.

Энэ табан жэлэй жэл бүхэндэ кукурузын набша намаагай ехэ ургаса хуряажа байнабди. Ган гасууртай 1981 ондо гектарай 90 гаран центнер ургаса абтаа һэн. Удаадахи жэлдэнь — 164 центнер ургуулагдаһан юм. Харин байгша ондо харууһалжа байһан газарайнгаа гектар бүриһөө 184 центнер набша намаа хуряажа абаабди. Ажалай имнэ үрэ дүнгүүдые туйлахын тула үнэн шударгыгаар хүдэлһэмнай эли ааб даа. Тиихэдэ ажалай түрүү онол арга хүдэлмэридөө хэрэглэхэ гээшэ угаа шухала гээд бидэ тоолодогбди. Жэшээлхэдэ, нёдондо хабар ешмээн нэмэлтэ болгон таряад үзөө һэмди. Энэ хэрэг ургаса ехээр хуряаха ябададамнай ехэ нүлөө үзүүлээ һэн. Тиимэһээ байгша ондо обёос горох хоёрые холижо, 117 гектар талмайда нэмэлтэ тарилга хэһэн байнабди. Тиин имнэ хүдэлмэри бэелүүлһэн полиин гектар бүриһөө 250 центнер набша намаагай ургаса хуряажа шадагдаа. Байгша ондо бидэнэрэй даажа байһан газарһаа дүн хамта 76 мянган гаран центнер ургаса абтаба. Хуряалгынгаа һүүлээр бидэнэр удангүй газараа элдүүрилжэ эхилээ һэмди. Тиигэжэ 414 гектар полиёо дууһан хахалһан, энэ бүхы талмайдаа минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан байгдана. Хабар газараа элдүүрилээд лэ дахяад тарилга хэхээр болонхой гээшэ. Бүхы техникэмнай мүн гүйсэд заһабарилагданхай.

Иигэжэл бүхы сүлөө сагаа ашаглан, оролдожо ажаллаад байхадаа, кукурузын баян ургаса заатагүй хуряажа болохо.

В. БАЖЕНОВ,
кукурузашан.

Энэ хуудаһые манай корреспондентнүүд Д-Р. Дамбаев, А. Шойжолов бэлдэбэ.

…ЭШЭЭ …УУЛАН

…сэ арга боломжо гэжэ ойлгонобди.

Манай коллектив үнинэй комсомол-залуушуулай коллектив болонхой. Энэ ушарһаа манда ажаллагшадай олонхидынь хододоо залуушуул байдаг. Гэбэшье дүршэлтэй болоһон табан һаалишад мүн лэ гушаад хараагай наһатайбди. Фермэдэ мүнөө 13 һаалишан хүдэлнэ. Тиихэдэ бидэнийе һэлгэдэг үшөө хэдэн хүн бии. Табан һаалишадһаа бэшэмнай бултадаа шахуу нэгэн хоёр жэлэй туршада имнэ ажал хэжэ байгшад болоно. Имнэ болохолоорнь залуушуулые мэргэжэлдэнь һургаха, тэдэндэ ходо туһалжа байха гээшэ бидэнэрэй хүндэтэ уялга мүн гэхэдэ алдуу болохогүй ха. …

…тай хүдэлжэ байнхай. Тодорхойлходо, Любовь Семеновна һара бүриингөө даабари горитойгоор үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэ байгша оной һү һааха даабариһа үшөө октябрь һарада гүйсэд бэелүүлээ. Удаань аха нүхэрэйнгөө һүүлээр би түсэбөө дүүргээ һэм. Ноябриин хореодоор фермымнай коллектив һү һааха жэлэйнгээ даабари бэелүүлээ. Бүхы дээрээ фермымнай хүдэлмэрие доодо-мангиртынхидай ажалтай сасуулбал, бидэнэр тэдэнһээ горитойгоор үлэжэ ябанабди. Имнэ байдалнай нэн түрүүн лэ кадрнуудһаа дулдыдана гээд тоолодогбди. Манда мэргэжэлдээ дүршөөдүй залуу басагад олон. Тэдэнэй заримнай ажалһаа гаража ошохо ябадал ушардаг. Мүн үхи хүүгэдэйнгээ үбшэлхэдэ гэртээ һууха саг болодог. Харин маанадые халажа хүдэлхэ хүнүүд дуталдадаг юм. Тиимэһээл тэдэнийе һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгые онсо анхарнабди гээд дээрэ дурдаа һэм.

Манай фермэдэ эмхидхэгдэнхэй партийно-комсомолой бүлэг һаалишад болон бусад хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгүүдтэ нүлөөлхэ хүдэлмэри саг үргэлжэ эрхилжэ байдаг. Коллективэй тоо бүридхэгшэ, партгрупорг Татьяна Дагбаевна Дамбаева нийтынгээ даалгабарида харюусалгатайгаар хандадаг хүн юм. А. Ф. Нестерова ба би өөрөө бүлэгэй бүридэлдэ ородог коммунистнуудбди. Мүн хэдэн комсомолшууд бидэнэй дунда бии. Бүлэгэй гэшүүдэй бултадаа ажалдаа, ажабайдалдаа жэшээ харуулха гэжэ оролдодог байһаниинь элитэ.

Энэ жэлэй үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, нийтын малые гарзалуулангүйгөөр тэдэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ бидэнэр, фермын коммунистнууд горитой хубитаяа оруулхын тула оролдохо байнабди. Нэн түрүүн һаалишадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ бшуу.

М. ПЕРЕЛЫГИНА,
һү һаалиин 1-дэхи фермын һаалишан.

> *«...Үйлэдбэриин харилсаануудай хүгжэлтэ хадаа социалис мүрысөөешье эмхидхэхэ хэрэгтэ шэнэ эрилтэнүүдые табинхай. Тэрэнэй мүнөөдэрэй гол түхэлнүүдэй нэгэн — үйлэдбэриин түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысөөн болоно...»*
>
> **Ю. В. АНДРОПОВ**

АШАЯА ХАРЮУЛДАГ

Ажаллажа эхилһэн сагһаа хойшо түрэл совхоздоо механизатораар хүдэлнэб. 14 жэлэй туршада трактор агтатай ханилаад ябанаб.

Хүдөө нютагта механизаторай хэдэг ажал олоншье, ехэшье гээшэ. Жэлэй дүрбэн саг эрьен ерэжэл байдаг. Мүн манайшье ажалай халуун хаһа хабарай тарилгаһаа эхи абаад, намарай эсэслэтэр үргэлжэлдэг шуу.

Би 4 жэлэй урда тээ хартаабхашанаар томилогдоо һэм. Мүнөө ажалаа зарим тэды мэдэхэ болонхойб. Тиимэһээ үндэр баян ургасатай хартаабха хуряан абаха гээшэ бэлэн бэшэ хэрэг гээд хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, зарим хүнүүд үрэһэ хүрэнгэ газар доро булаал һаашни, бултайна, ургана аабза гэжэ бодогшо. Зүгөөр үнэн дээрээ ямаршье ажалда хүдэлһэндэл адляар оролдохо, байгаалиин эрхэ байдалһаа дулдыдангүй үндэр ургаса абахын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй. Юрэдөөл, газарта эзэн ёһоор хандаа һаа, ашаяа харюулдаг ха юм.

Байгша онһоо дүү хүбүүн — Василитаяа түрүүшынгээ жэл сүг ажалланабди. Энэ оной хабар хамтын подрядай гуримда ороо һэмди. Түрүүлэн совхозой албан зургаануудтай хэлсээн баталагдаһан байгаа. Тиин бидэнэр бүхы полинуудаа хабарһаа хойшо заатагүй һайнаар элдүүрилхэ, харууһалха гэжэ оролдонобди. Жэшээлхэдэ, манда даалгагдаһан 100 гектарай бүхы талмайн буртаг үбһэн сэбэрлэгдэһэн, шоройнь обоологдоһон юм. Бидэнэй харууһалдаг полинууд Хара Уһан, Гэдээгээ гэжэ газарнуудта оршонхой. Гэдээгээдэхи полидоо (60 гектар) хабартаа нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэ оруулаабди. Хэнэйшье мэдэһээр, элһэлиг шэнжэтэй газарһаа баян ургаса хуряажа абахын тула тэрэниие үтэгжүүлхэдэ, ехэ аша үрэтэй байдаг бшуу. Имэрхүү хүдэлмэри эрхилһэнэй ашаар бидэнэр эндэхи полиин гектар бүриһөө 140-өөд центнер хартаабха малтаабди. Зүгөөр Хара Уһанай полиһоо гектарай дүндэ зэргээр 100 центнер ургаса абтаба. Иигээд ерэхэдээ, газарта һайнаар хандаһан һаал, таряашан, хартаабхашанай ажалай дүн гарадаг байна.

Байгша ондо манай звенодо гектар бүриһөө 83 центнер ургаса хуряаха гэһэн түсэб үгтэһэн юм. Харин социалис уялгамнай 90 центнер һэн. Үнэн дээрээ уһалагдаагүй газарай гектар бүриһөө 129 тухай центнер хартаабха хуряагаабди. Тиигэжэ совхознай 3 мянган центнер хартаабха гүрэндэ тушааха түсэбөө 5200 шахуу центнертэ хүргөө бшуу. Ерэхэ жэлэй тарилгын үрэһэн гүйсэд хадагалагданхай. Тиихэдэ адууһа малые хооллуулха хэрэгтэ 3300 гаран центнер түмһэн гаргашалагдаха юм.

Сентябриин 25 болотор ажалаа гүйсэд дүүргээ һэмди. Ажахын дүршэлтэй механизаторнууд Дмитрий Семенович Баженов, Степан Михеевич Федотов гэгшэд хуряалгадамнай, хабаадалсажа, һайнаар хүдэлөө. Бидэнэр халаанай туршада 1,4 гектар газарай хартаабха малтаха даабаритай аад, тэрэнээ 2 гектарта хүргэдэг байгаабди. Хэрбээ хартаабха зөөхэ ашаанай машинануудай дуталдаагүй һаань, хуряалгаяа хэдэн үдэрөөр урид дүүргэхэ арга манда байгаа гэжэ хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, заримдаа үдэрэй 2—3 час миин зогсохо ушарнууд үзэгдөө.

Табан жэлэй гол жэлдэ манай звеногой иимээр хүдэлжэ гараһан ябадал ажахын байгша оной түсэбтэ даабаринуудые, 1983—1984 оной үбэлжэлгын үедэ зорюулжа абаһан социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ оруулһан хубита мүн болоно бшуу.

Г. УНАГАЕВ,
звеное даагша.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ХУБИТА

Комсомол болоч залуушуул ажахынгаа үйлэдбэридэ өөһэдынгөө хубитые яһала оруулжа байдаг гээшэ. Манай совхозой хүбүүд басагад, байгша ондо нийтын малда дутамаггүй, бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ, энэ бэрхэшээлтэй жэлэй таряа хуряалгые гээлтэ хоролтогүйгөөр, саг болзор соонь үнгэргэхэ хэрэгүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тус кампанинуудта зорюулагдаһан эмхидхэлэй зарим тэды хүдэлмэри ВЛКСМ-эй комитет бэелүүлээ. Жэшээлхэдэ, совхозой парткомой, комсомолой комитедэй июнь һарада үнгэргэһэн хамтын заседани дээрэ гараар үбһэ бэлэдхэхэ комсомол-залуушуулай хоёр звено байгуулха гэһэн шиидхэбэри абтаад, тэдэнийе хүтэлбэрилхэ хүнүүд томилогдоһон байна. Тиигэжэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидат, цеховэ комсомолой организациин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг Г. Баженов Доодо-Мангиртада ажаллаха звенее ударидадаг һэн. 1-дэхи отделениин үбһэшэдэй ажал хэрэгые хүтэлбэрилхэ даабари совхозой комсомолой комитедэй секретарь Н. Унагаевта үгтөө бэлэй.

Тус звенонуудай гэшүүд тэдээндэ даалгагдаһан түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлээ гээд онсололтой. Нэгэдэхи отделениин комсомол-залуушуулай коллективтэ 14 хүн хүдэлһэн байна. Звеногой бүридэлдэ бултадаа шахуу ВЛКСМ-эй гэшүүд ороһон байна. Тэдэнэр 600 центнер үбһэ сомохо түсэбтэй байһан һаа, 1177 центнер үбһэ һүрилөө. Комсомолшууд С. Перевалов, И. Баженов, С. Унагаев гэгшэд габшагай ажалай жэшээ харуулан хүдэлһэн габьяатай. Аха нүхэдтэеэ суг 9-дэхи, 10-дахи классай һурагшад Юра ба Василий Казарбинууд мүн лэ оролдосотой һайнаар хүдэлжэ гараа. Тус звеногой гэшүүд 40-өөд хоногой хугасаада журамтайгаар, эмхи гуримтайгаар ажаллаа. Тиихэдэ ажахын комсомолшуудһаа болон һургуулиин ахалагша классуудай үхибүүдһээ бүридүүлэгдэһэн нүгөөдэ звенодомнай 12 хүн ороһон байна. Тэдэнэр мүн баһа түсэбтэ даабаряа горитойгоор үлүүлээ. Хэрбээ 500 центнер үбһэ бэлэдхэхэ ёһотой һаа, тэрэнээ 850-да хүргэжэ шадаа бшуу.

Таряа хуряаха шухала хэрэгтэ мүн лэ анхаралаа хандуулһан байнабди. Ажахымнай таряалан дээрэ дүн хамта 14 агрегат хүдэлөө. Тэдэнэй диилэнхи олониинь комсомол-залуушуулай коллективүүд байгаа. И. Баженов, А. Казарбин, А. Нестеров гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг агрегадууд тэдэнэй дунда шалгаран ажаллаа.

Совхозойнгоо туйлаһан амжалтануудые саашадань батадхаха, энэ жэлэй үбэлжэлгые урагшатай һайнаар үнгэргэхэ хэрэгүүдтэ комсомол болон залуушуулнай өөһэдынгөө хубита оруулжашье байна, оруулхашье гээшэ.

Н. УНАГАЕВ,
совхозой комсомолой комитедэй секретарь.

ШИИДХЭХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

1979 онһоо хойшо хонишоноор хүдэлжэ байнаб. Түрүүшын жэлэйхидэ орходоо, зарим тэды дүршэлшье бии болоо. Тиимэһээ ажахынгаа хонин ажалай хэдэн тала дээрэ тогтохоор ха.

Совхоздомнай 9659 хонич бии. Хониднай олоншье бэшэ гээшэ ааб даа. Тиигэбэ — ябашье һаа, энэ һалбаримнай олзо доходтой байха ёһотой бшуу. Бүхы хонидоймнай 4 мянгаадынь эхэ хонид.

Байгша ондо совхозой хонишод ямар ажаллааб гээд харабал, иимэ байха. Хурьга абаха түсэбтэ даабаримнай дүүргэгдээгүй. Хурьгадай шэгнүүрые эхэһээнь һалгааха болотор нэмээхэ түсэб мүн лэ бэелүүлэгдэнгүй үлэшоо. Гансал ажахын бүхы хонидһоо нооһо хайшалха даабари байгша ондо дүүргэгдэһэн зэргэтэй. Тус һалбарида тогтоһон иимэ байдалай ушар шалтагаанай эхин хаанаһаа бэ гэһэн бодолдо ямар харюу бии гээшэб?

Адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула нэн түрүүн тэдэниие һайнаар хооллуулха хэрэгтэй. Теэд манай совхоздо үхэр малаа адуулха, бэлшээхэ газар дуталдадаг. Гансал орой намар таряа талханай һууринда бэлшээхэ, үбэлэй сагта тэжээлэй ехэ һаань, садатарынь хооллуулха арга манда бии.

Иигээд саашадань өөрынгөө ажал хэрэгүүд тухай тобшо хөөрэһүү. Хонишон болоһонһоо хойшо Василий Романович Переваловтай хамта ажаллажа байнхайбди. Энэ нүхэрни мүн лэ наһатай хүн юм. Манай мэдэлдэ 586 эхэ хонин һүүлэй хоёр жэлэй туршада 100 эхэ хонин бүриһөө 80 гаран хурьга абажа, түлжүүлжэ шаданабди. Тиихэдэ хониной нооһо хайшалха, хурьганай шэгнүүр нэмээхэ энэ онойнгоо даабари дүүргээгүйбди. Жэлһээ жэлдэ хонидоймнай түрэлгын үедэ мантай хамта дүрбэн эхэнэр саг үргэлжэ хүдэлдэг юм. Эдэнэр оролдожол ажалладаг. Теэд хүсэ шадалаар һула ябаһан хонидой үсөөниинь эхирлэхэ, зариманиинь һубай байха. Бэлшээриимнай муунь энэл болоно ха юм. Бидэнэр зунай үедэ байраяа гурбан дахин урилаабди. Иигэжэ ходо зөөжэ байгаад хүдэлхэдэ, байра байдалнай яндан, задагай муу байдаг. Хонидоймнай хото хорёонууд дулаалагданхай, заһабарилагданхай. Хониднай мүнөө бүлеэдхэгдэһэн уһаар хангагданхай. Мүнөө бидэнэр хонидоо һайнаар хооллуулжа, хурьгалтарынь шадалтай, тамиртай болгохо гэжэ оролдонобди. Тиигэжэ үдэр бүри 600 грамм үбһэн, 400 грамм концентрат, 2 килограмм силос, һолоомон тэдэндэ үгтэнэ. Манай отарын хонид январиин эхээр хурьгалжа эхилхэ. Энэ хаһые эмхитэйгээр, түрэһэн хурьган бүхэниие гарзалуулангүй үнгэргэхын тула мүнөөнһөө оролдохо зэргэтэйбди. Үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлөөд байбал, энэ онойнгоо үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэрхэ аргатайбди гээд бидэнэр, хонишод тоолонобди.

Е. УНАГАЕВ,
совхозой хонишон.

БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

Москвада, СССР-эй ВДНХ-да «Урадхал уһа ба агаарта хаягдадаг газай үлөөдэһэ сэбэрлэлгэ» гэһэн выставкэ нээгдэбэ. Манай индустриальна зуун жэлдэ байгаали тухай анхарал оролдолго илангаяа ехээр хандуулха хэрэгтэй гэжэ выставкын материалнууд харуулна. Хэдэн арбаад министерство болон албан зургаануудай 400-гаад предприяти, эмхи зургаан тэрээндэ хабаадана.

Тооложо үзэхэдэ, һанаа зобоноо: манай зуун жэлэй 80-яад онуудта 1,5. миллиардһаа дээшэ гектар таряалангаа, түби дэлхэйн ой модоной гурбанай хоёр хубиие хүн түрэлтэн алдаад байба. Олон түрэлэй ан амитад огтолон үгы болоо. Эршэмтэйгээр хүгжөөгдэжэ байһан үйлэдбэриин оршон тойронхи агаарай дайдые бузарлаха ушар үсөөн бэшэ.

Байгуулагдаһан түрүүшын жэлнүүдһээ Совет гүрэн ороной байгаалиин нөөсэнүүд болон байгаалиие аршалан хамгаалха талаар эрид шууд хэмжээнүүдые абаһан байгаа. Гансал 1981—1982 онуудта байгаали хамгаалгада дүн хамта 15 миллиардһаа дээшэ түхэриг гаргашалагдаһан байна. Энэ үе соо ашаг үрэ ехэтэй олон тоото хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ.

Олохон предприятинуудта хэрэглэгдэдэг урадхал уһа сэбэрлэхэ мүнөөнэй онол аргануud выставкэдэ үргэнөөр харуулагдана. Жэшээлбэл, Волжско автомобилиин заводто уһаар хангалгын ниилэмэл түхеэрэлгэ проектээр хараалагдаһан хүсэндөө хүргэгдэнхэй. Энэнь Волго мүрэнэй уһанай бузарлагдадаг байһые болюулха арга олгоо.

Онсо шухаг үсөөн бэшэ приборнууд, жэшээлбэл, оршон тойронхи агаарай дайдада бии байһан тооһо шалгаха лазерна анализатор экспонадуудай дунда бии. Нэгэ кубометр агаарта миллиграммай тооһоной байхада, тэрэ дохёо үгэдэг байна. Тус аппарат 40 градус халуундашье, мүн шанга хүйтэндэшье найдамтайгаар хүдэлдэг.

О. РОБИНОВ,
(ТАСС).

ХҮН БА *байгаали*

ШОНО ХЮДАХА ШУХАЛА

МАНАЙ ороной область, хизаарнуудай, автономито республикануудай газар дайдада шононууд хэр угһаа хойшо элбэг гэжэ хэндэшье үнинэй мэдээжэ. 1935 ондо СССР-тэ шонын тоо толгой зуу мянгадаар тодорхойлогдоһон гээд статистикын мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнхэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ бүхы ангуушадай фронтдо дайсантай тулалдажа байхада, шонын тоо хоёр дахин олошоржо үрдиһэн юм. Эдэ арьяатадай һүрэгүүдые дүрбэ дахин үсөөрүүлхын тула олохон жэлэй туршада шанга тэмсэл ябуулагдана.

1927 оһоо 1941 он хүрэтэр манай гүрэндэ жэл бүри 25—35 мянга хүрэтэр шоно усадхагдадаг байһан. 1935 ондо эдэ арьяатадые хороохо талаар зорилго табигдаһан юм. Тэрэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ олон — 37.7 мянган шоно алагдаһан байгаа.

Дайнай жэлнүүдтэ шонын агнуури хэхэ хүнүүдэй үсөөрөөшье һаань, 1942 ондо 12,8 мянган, хойто жэлдэнь 15,1 мянган шоно хюдагдаа. Дайнай һүүлээр ангуушад фронтһоо бусажа, шонын агнуури һэргээгдээ һэн. 1945 ондо 42,3 мянган, удаадахи жэлдэ 62,7 мянган шоно, тэрэнэй 42,3 мянганиинь РСФСР-эй область, хизаарнуудта алагдаһан байна.

Хэнэйшье мэдэһээр шоно хадаа мяхаша арьяатан. Тэрэ гол түлэб ан гүрөөһэ, адууһа мал барижа хооллодог гээшэ. Энэ арьяатан айхабтар хүсэтэй, хурдан, арга мэхэтэй юм. Эдэнэр зэрлиг томо амитадые барихадаа айхабтар олон янзын арга мэхэ хэрэглэдэг: һүрэгөөрөө абалан, үргээл хэжэ, отожо байгаад агнадаг. Эрьюулжэ, хашажа, үршөөлэн, ээлжээлэн намнаад, томо туруута ангуудые шулуун байсаһаа халядаг, мүльһэн, елүүр дээрэ, уһа сөөрэм руу оруулжа байгаад, барижа эдихэ шадабаритай.

Шононууд адууһа малда, агнууриин ажахыда айхабтар ехэ хохидол ушаруулна. Арадай ажахыда тэрэнэй ушаруулһан хохидолые тоолобол, жэл соо хэдэн миллион түхэриг болодог. Шононууд аймшагтай, халдабарита галзуу үбшэ тараадаг. Энээнһээ гадна, хүнүүдтэшье, илангаяа үхибүүдтэ добтолхо ушар үсөөн бэшэ дайралдадаг. 1975—1976 онуудай туршада шононууд Ульяновска областьдо 15, Пензенскэ, Орловско, Калужска, Оренбургска областьнуудта 22 хүниие зууһан байна. Эдэнэр ехэ үлэн ябахадаа гү, али гүлгэдөө тэжээхэ үедөө дайралдаһан лэ амитанда добтолдог ха юм.

1970 оһоо эхилээд, эрдэмтэд энэ шуһаша арьяатаниие ой тайгын «санитар» болон «селекционер» гэжэ байжа нэрлээд, газетэ, журналнуудай хуудаһануудай дээрэ энэ ангые хамгаалха тухай уряал гаргаһан байгаа. Энэ шалтагаанһаа уламжалан, арбаад жэлэй туршада СССР-эй газар дайдада шоно хюдаха хэрэгтэ анхарал ёһотойгоор хандуулагдаагүй, эдэниие хюдалга һулаоруулагдаа һэн. Мүнөө үедэ энэ арьяатанай тоо хаа хаанагүй нилээд олошороо.

Хүсэд бэшэ мэдээгээр СССР дотор зуугаад мянган шоно бии гэжэ тоологдоно. Жэл бүхэндэ арай гэжэ арбан табан мянга тухай энэ арьяатан хороогдоно.

«Шононууд хадаа амитан бүгэдын элүүр энхэ ябахын тулада, тэдэнэй муу үлбэрнүүдыень түүжэ эдихэ гэжэ оройдоошье бододоггүй. Харин өөһэдыгөө диилэхэ, барижа шадаха, дайралдаһан лэ амитан бүхэниие барижа эдидэг юм» — гэжэ «Комсомольская правда» газетэдэ толилогдоһон «Шоные яаха ёһотойб» гэһэн статья соогоо журналист В. Песков тон зүбөөр тэмдэглээ һэн. Үнэн дээрээ шононуудай барижа эдиһэн ан гүрөөлнүүд ангуушадай олзоборилһон тооһоо һураггүй олон байдаг бшуу.

«Агнуури болон агнууриин ажахы» гэжэ журнал зоолог, охотовед, эрдэмтэдые суглуулжа, байгаалиин баялигта шонын хэды ехэ хохидол ушаруулдаг, ямар нүлөө үзүүлдэг тухай һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые 1978 ондо үнгэргөө. 1979 оной апрель һарада СССР-эй ВДНХ-да шоно хюдаха ажал ябуулгада зорюулһан бүхэсоюзна семинар үнгэргэгдөө һэн. Семинарта хабаадаһан ангуушад, охотоведууд, эрдэмтэд газар бүхэндэ шонын урда уданайхиһаа нилээд олоор үдэһые онсо тэмдэглээд, тэдэниие хайра гамгүйгөөр хорооохо, ундэһэ таһалан усадхаха гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаа.

Урдань манай республика дотор шононууд олоор баригдадаг байһан юм. 1937 ондо — 1672, 1943 ондо—502, 1947 ондо — 988 шонын арһан тушаагдаа. Шоно хюдаха ажал үшөөл һулаар ябуулагдана. һүүлэй жэлнүүдтэ республикадамнай дунда зэргээр 300 шахуу шоно алагдана. Энэ тон үсөөн гээшэ. Энэ арьяатанай тоо республика доторнай дахинаа олон болоожо эхилээ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет байгша оной сентябриин 12-то «Шононуудтай тэмсэлые шангадхаха тухай» тогтоол баталан абаа. Энэ тогтоол соо эмхидхэлэй олохон хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Эрэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталай туршада тусхай һургуули гараһан экипаж хэрэглэжэ, вертолёдоор шонын агнуури республика дотоонай туршагдаха. Колхоз, совхозууд шоно хюдагшадта толгойн нэгэ хони худалдаха болонхой. Хоёр томо шоно гү, али зургаан гүлгэ бариһан ангуушанда нэгэ гүрөөһэнэй, 3 томо шоно гү, али үлэгшэн эмэ шоные гүлгэтэйнь хамта хорооһон хүндэ ээлжээгүйгөөр нэгэ бугын лицензи үгтэхэ байна.

1982 оной октябриин 1-һээ байгша оной октябриин 1 хүрэтэр соносхогдоһон республиканска конкурсын дүнгүүд һаяхан согсологдобо. Шоно хюдалгада дүн хамта 150-яад хүн хабаадажа, 348 шоно хороогоо. Энэнь нёдондонойхиһоо 79 арьяатанаар олон болоно. Эдэнэй тоодо 140 эрэ, 122 эмэ, 106 гүлгэн шоно хюдагдаа.

Витимэй коопзверопромхозой ангуушад — 61, Багдаринай госпромхозой — 60, Захааминай госпромхозой — 40 шоно усадхаа. Ахын госпромхоздо, Баунтын, Түнхэнэй коопзверопромхозуудта эдэ арьяатадые хюдалгада анхарал хүсэд хандуулагдаагүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Шоно усадхахаа конкурсдо эдэбхитэйгээр хабаадажа, эрхим амжалта туйлаһан ангуушад мүнгэн шанда хүртэбэ.

150 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан Яруунын районой Витимэй коопзверопромхозой ахалагша егерь С. З. Ланцевта барюулагдаба. Тэрэ 7 эмэ, 4 эрэ, 6 гүлгэн шоно алаһан байна. Витимэй коопзверопромхозой В. В. Григорьев, Хориин госпромхозой В. С. Васильев 120 түхэригэй хоёрдохи шанда хүртэбэ. В. В. Григорьев 5 эмэ, 3 эрэ шонын арһа, В. С. Васильев 2 эмэ, 6 эрэ шонын арһа тушаагаа. 80 түхэригэй гурбадахи хоёр шан Хурамхаанай охотовед М. В. Булгатов, Багдаринай госпромхозой ангуушан Г. И. Парфенов гэгшэд абаба. Хоёр эмэ, 3 эрэ, 9 гүлгэн шоно бариһан Витимэй коопзверопромхозой егерь Н. Г. Серебряков 60 түхэригэй урмашуулгын шанда хүртэбэ. 8 гүлгэ хюдаһан В. Ц. Наханцаковта (Аха) 50 түхэригэй, 6 гүлгэ бариһан Ж. Т. Унжуевта (Аха) 40 түхэригэй урмашуулгын шангууд барюулагдаба.

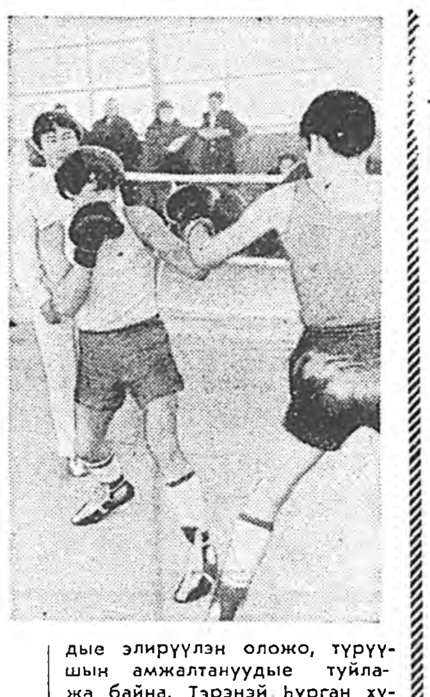
Шононууд үбэлдөө саһанай ороһон хойно алагдана. Жэлэй дулаан сагта: хабар, зунай үедэ шонын нүхэ бэдэрхэ, энэ арьяатанай хамаг гүлгэдыень сум хороохо ажал район бүхэндэ хүсэд дэлгэрнэгүй.

Шононууд гүлгэдөө тэжээхэ, тэдэнэй агнуурида һургаха үедээ нилээд олон адуу мал, ан гүрөөл барижа эдидэг. Эгээл энэ үедэ шонотой тэмсэл эрид шангадхагдаха ёһотой. Зундаа шонын түрэһэн газар һайса тодорхойлоод, үргээл хэжэ арьяатадые хюдахада урагшатайшье, олзотойшье байдаг. Нютаг бүхэндэ дүршэлтэй ангуушадһаа бүридэһэн хэдэн бригадануудые байгуулжа, зундаа хазаар моритой олон үргэ[illegible] хабаадуулжа, «аблааба» хэжэ агнаха арга боломжо район бүхэндэ бии. Энээнһээ гадна районуудта шонотой тэмсэл ябуулдаг тусхай егерьнүүд табигдана. Тэдэниие мори мотоциклнуудаар хүсэд хангаа һаа, ехэ туһатай байха һэн.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

ЭДИР ХАЛААН УРГАНА

РСФСР-эй болон СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадануудай жэл манай республикын боксернуудта яһала урагшатай һайн, амжалтатай байгаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Ушарынь гэхэдэ, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент спортын мастер Бадма Батуев РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын чемпион болоһон байна. Тус институдай студент спортын мастер Валерий Галданов эндэ мүнгэн медаляар шагнагдаа һэн. Мухар-Шэбэрэй дунда һургуули дүүргээд, Москвагай Бауманай нэрэмжэтэ Дээдэ техническэ училищида һуража байһан Игорь Хабалов СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахадаа, эгээл хүнгэн шэгнүүртэнэй дундаһаа гурбадахи һуури эзэлжэ, бронзо медаляар шагнагдаһан байна. Эдэ бүгэдэ манай арһан бээлэйн шадабаритадай яһала ехэ амжалта гээшэ.

Тиихэдэ энэ жэлдэ республикымнай хэдэн боксернууд СССР-эй мастерай норматив дүүргэбэ. Тусхайлбал, «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэдэг бүхэсоюзна заншалта мүрысөөндэ РДЮСШ-гай тренер Валентин Николаев, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Виктор Сальников, Буряадай багшанарай институтда һурадаг Владимир Марченко, Василий Туманов гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илалта туйлажа, спортын мастерай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

«Урожай» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй түлөөлэгшэ Анатолий Асадулин суута совет боксер Николай Королевой дурасхаалда зорюулагдажа, Брянск хотодо болоһон бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадахадаа, 51 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэнэй дундаһаа шалгаржа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэ.

Эдэ бүгэдэ Буряад ороной арһан бээлэйн шадабаритадай үни холын һайн ёһо заншалтай, үргэн ехэ үндэһэ һууритай байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гээшэ.

Эдиршүүлэй дунда боксоор Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө һаяхан үнгэргэгдэһэн нэмэл мүрысөөн манай бэлигтэй бэрхэ боксернуудай эдир халаанай хэр ургажа байһые элирхэйлэн харуулба. Сэхыень хэлэхэдэ, аха үетэнөө халажа абаха мэргэжэл шадабаритай, арга дүрэтэй эдир спортсменүүд ургажа байна гээд тэмдэглэлтэй.

Арбаад командын, тэрэ тоодо хүдөөгэй хэдэн районуудай суглуулагдамал командануудай 100 гаран эдир хүбүүд энэ мүрысөөндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байха юм. Гансал Түнхэнэй районой хүүгэдэй спортын һургуулиин түлөөлэгшэдэй энэ нэмэл мүрысөөндэ хабаадаагүй байһаниинь халагламаар.

һүүлэй жэлнүүдтэ Яруунын, Хэжэнгын, Загарайн, Сэлэнгын районуудта спортын энэ зүйл үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байна. Тиихэдэ Хориин, Прибайкалиин, Захааминай районуудай тренернүүд урдынгаа амжалтые улам арьбадхана.

Жэшээнь, физкультурын багша Ц. С. Цынгунжапов Яруунын районой Мужыхын дунда һургуулида боксын секци эмхидхээд, бар хүсэтэй, бэлигтэй бэрхэ эдир хүбүүдые элирүүлэн оложо, түрүүшын амжалтануудые туйлажа байна. Тэрэнэй һурган хүмүүжүүлдэг 9-дэхи классай һурагша Павел Хамаганов энэ жэлдэ эдиршүүлэй дунда республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Тиин мүнөө гурбан үдэр соо рингдэ гаража тулалдахадаа, О. Суворов, А. Суханов, И. Дамбаев гэгшэдые удаа дараалан шүүжэ, Улаан-Үдэ хотын чемпион болоо. Тиихэдээ тэрэ бодомжотой һайнаар тулалдадаг, гоё һайхан арга дүрэтэй байһанаа харуулба.

Саашадаа бодомжотой һайнаар, зүб мүрөөр һорилго бэлэдхэл хэбэл, холо ошохо аргатай эдир боксернуудай шэнэ нэрэнүүд элирүүлэгдээ. Владимир Маковеев (Кабанск), Амгалан Норбоев (Захаамин), Баясхалан Бадмажапов (РДЮСШ), Сергей Нохоев (Ярууна), Зорикто Цыренжапов (Хэжэнгэ), Александр Марченко, Валерий Настобурский (хоюулаа Прибайкалиһаа) болон бусад гоё һайханаар наадажа, илалта туйлаба.

54 килограммай шэгнүүртэ Дмитрий Молчанов (РДЮСШ) Павел Посохов («Забайкалец») гэгшэд түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан байгаа. Бар хүсөөрөө булюу П. Посохов түрүүшын раундда шангаар добтолбошье, саашадаа эдэбхиеэ алдажархёо. Д. Молчанов раундһаа раунд бүхэндэ улам эршэдэжэ, нүгөөдынгөө шанга сохилтоһоо булгаалан гараад, гоё һайханаар наадажа, илалта туйлаба. Тиин тэдэнэр гоё һайханаар наадаһанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртөө.

П. Хамаганов, Б. Бадмажапов гэгшэд һайн арга дүрэтэй байһанайнгаа түлөө мүн лэ тусхай шангуудта хүртэһэн байха юм.

Эдир боксернуудые һурган хүмүүжүүлгэдэ ушаржа байгаа зарим тэды дутагдалнуудые энэ мүрысөөн элирүүлээ. Нэн түрүүн эдир боксернууд хамгаалалтада анхаралаа һулаар хандуулна. Тиихэдэ хүндэ шэгнүүртэй бэлигтэй бэрхэ эдир спортсменүүд үшөөл үсөөн байһаар.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: хоёрдохи һуури эзэлһэн Павел Посохов; Александр Марченко (баруун гарһаа) тулалдажа байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

ТАСС • АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

СССР-эй ШУУД СЭХЭ ШИИДХЭБЭРИ

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхожо эхилһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгэ тон шухала удха шанартай документ болоно гэжэ дэлхэйн олонитэ сэгнэнэ. Советскэ Союз хэндэшье аюул тохеолдуулдаггүй, тэрэ буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар залан сэхэ хараа шэглэл баримталан бэелүүлдэг байгаа, мүнөөшье бэелүүлжэ байна гэжэ гадаадын оронуудай гүрэнэй ба ниитын элитэ ехэ ажал ябуулагшад, олонитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд тэмдэглэнэ. Түби дэлхэйе ядерна дайнай аюулһаа аршалан хамгаалхын тула бүхы юумэ хэхээр СССР-эй эрид шиидэнхэй байһые элирхэйлэн харуулһан дээрэһээ энэ документ ехэ удха шанартай юм. Совет хүтэлбэрилэгшэдэй абаһан хэмжээнүүд Вашингтоной эзэрхэг түримхэй политикада ёһотой харюу болоно гэжэ гадаадын политическэ шэнжэлэгшэд тоолоно.

Советскэ Союзай хараа бодолые би американецшье һаа яһала һайн ойлгоноб гэжэ Хиросима болон Нагасакиин дурасхаалай Вашингтоной комитедэй хүтэлбэрилэгшэ **Джон Стайноак** хэлэбэ. Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүрые сахихын. США-да ядерна дайе үүдхүүлхэгүйн тула социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай аюулгүй байдалые хангаха талаар шэглүүлэгдэһэн хэмжээнүүдые Советскэ Союз абаба. Рейганай захиргаанай дайнда бэлдэжэ байһанда мүнөө хэншье һэжэглэнэгүй. Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгэ Вашингтоной захиргааниие уридшалан һануулһан ушар болоно.

Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха асуудалнуудаар үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд дээрэ али алиндань таарамжатай үгэсэ ойлгосохые Холбоото Штадууд хэзээдэшье хүсөөгүй юм гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ Мэдүүлгэ соогоо тон зүбөөр тэмдэглэбэ гэжэ американ элитэ мэдээжэ эрдэмтэ, Масачусетскэ технологическа институдай гүрэнэй эрхын профессор **Дж. Ратженс** мэдүүлбэ.

«Ю. Андроповой Мэдүүлгын удха ойлгосотой: Европодо буу зэбсэгүүдые хорооохо тухай хөөрэлдөөнүүдые НАТО-гай шэнэ ракетэнүүд буруу һүргэбэ, — гэжэ **Эн-би-си гэдэг телекомпании** Москвада байдаг корреспондент тэмдэглэнэ. — Иимэ эрхэ байдалда Советскэ Союз хабаадалсаха аргагүй болобо бшуу».

«Вашингтон пост», «Трибюн», «Сан-Франциско кроникл» газетэнүүд, **Калифорнии телевидени,** СДПГ-гэй правлениин тусхай түлөөлэгшэ **В. Клемент,** Италиин Коммунис партиин Генеральна секретарь **Э. Берлингуэр,** Португалиин **«Диарну»** газетэ Ю. В Андроповой Мэдүүлгые дэлгэрэнгыгээр шэнжэлһэн байна.

Ю. В. Андроповой хэһэн Мэдүүлгэ уласхоорондын асари ехэ удха шанартай документ болоно. Империализмын эзэрхэг түримхэй һанаашалгануудта шанга харюу сохилто үгэхэ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн КПСС-эй ба Совет правительствын залан сэхэ гадаадын политическэ хараа шэглэлые тэрэ элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ **Б. Кармаль** мэдүүлбэ. 40-өөд жэл соо Европын амгалан тайбан байдалда ажаһуулга нэн түрүүн Советскэ Союзай ехэ аллар габьяа болоно. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, хорооохо талаар хэлсээ баталхын тула СССР болон бусад социалис оронууд һүүлэй үедэ эдэ хэдэн эб найрамдалта дурадхалнуудые оруулһан, үүсхэлнүүдые гаргаһан байна. Гэбэшье эдэ бүгэдэндэ баруунай оронуудай зүгһөө ямаршье харюу үгтөөгүй байгаа. Хэтэржэ ерэхэдээ. Европын арадуудай дура хүсэлэнгые тоонгүй, баһамжалан доромжолжо, Сагаан байшангай үймар тэнэгүүд ядерна шэнэ ракетэнүүдые Европын газар дээрэ тараан тодхожо эхилбэ. Иимэ эрхэ байдалда СССР өөрынгөө аюулгүй байдалые, ханинарайнгаа аюулгүй байдалые хангаха талаар шухала хэмжээнүүдые абаха баатай болобо.

«Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай аюулгүйе лаб хангаха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахин хамгаалха гээшэ Советскэ Союзай гол зорилго болоно», — гэжэ Венгриин **«Непсабадшаг»** тэмдэглэнэ.

«Энэ документ хадаа тон шухала удха шанартай байна. Юундэб гэхэдэ, тэрээн дотор мүнөө тохёолдожо байһан уласхоорондын байдалда тон зүб сэгнэлтэ үгтэнэ, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар Советскэ Союзай хэлбэришэгүй хараа бодолтой байһаниинь батадхагдана», — гэжэ **«Работническо дело»** түрүү бэшэг соогоо заана.

КОММУНИС БОЛОН ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ УРЯА

ДАМАСК. Араб оронуудай Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд эндэ мэдүүлгэ дэлгэрүүлэн тараахадаа, Ливанай хойто хубида Палестинын бүлэглэлнүүдэй хоорондо болоожо байһан сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе дарзы болюулхые уряална.

Шуһа адхаралгата дайн байлдаан Палестинын, Ливанай олон мянган хүнэй ажабайдалда аюул тохёолдуулна, империализмда эсэргүү араб хүсэнүүдтэй палестинынхидэй нэгэдэлдэ аюул тохёолдуулна. Палестинын сүлөөлхэ эмхиин эб эе таһална гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ. Араб национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ, Сиридэ, Палестинын революцида, Ливанай национально-патриотическа хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр США-гай ба Израилиин үгэсөөнэй улам үргэдхэгдэжэ байха үедэ эдэ сэрэгэй ябуулганууд дэбэргэгдэбэ. Тиимэһээ тэдэнэр империализмын, сионизмын, хархис хүсэнүүдэй ашада туһада үүдхэгдэжэ байна бшуу.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Партийна хүдэлмэрилэгшэ» — түрүү бэшэг. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «Жэлээ түгэсхэн» — В. Бадмаевай статья. Республикын коллективүүдэй митингнүүдһээ хэгдэһэн репортажууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта. «Шүүмжэлэл, шэнжэлэлгын оршон байдалда» — С. Селиврын статья. «Хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд» — Ц. Цыбикжаповай статья. «БАМ-ай барилгашадай эрилтэнүүд» — В. Юдинэй статья. Совет орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. Интернационализм манай ажабайдалда. «Ревсомолой путёвкоор» — Г. Башкуевай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Мүнөөдэрэй шухала зорилго. Хоккей тухай Р. Гаязовай статья. Физкультура — ажабайдалда. «Носоогдоһон дүлэн» — Р. Асляховай статья. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

САГАЙ УЛАРИЛ

РЕСПУБЛИКА доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Зарим нютагуудта багахаһаар саһан орохо. Баруун-хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 4—9, зарим районуудта 15 градус хүйтэн байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй. Баруун-хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 6—8 градус хүйтэн байха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.35—Үглөөнэй гимнастика. 9.50—«Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 10.20—«Аяншалагшадай клуб». 11.20—«Семейное дело»—уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 12.25—Фильм-концерт. 13.05—«Хүдөө ажахы»—киножурнал. 13.25—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.40—Бенинэй Арадай Республикын национальна ансамблиин концерт. 17.10—«В. Вишневский. «Оптимистическая трагедия». 17.55—И. Габели. «Симфони». 18.25—Мультфильм.

Улаан-Үдэ. 18.30—«Байгал»—мэдээсэлэй программа. 19.00—«Арадай хиналтын экран».

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Н. Римский-Корсаков. «Царская невеста». 22.00—«Время». 22.35—«Царская невеста» оперын үргэлжэлэл. 23.50—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак»—«Сокол».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35—10.35—Астрономи. 10-дахи класс. 10.05—13.40—Немец хэлэн. 11.05—«Ородой үльгэрнүүдэй баатарнууд». 11.35—12.40—Юрэнхы биологи. 9 дэхи класс. 12.05—«Таанадта, түрэлхид». 13.10—«Н. Грибачевой поэзи». 14.10—«СССР-эй арадай багша З. Г. Шоюбов тухай очерк». 14.40—«Ород арадай инструментнүүд». 15.00—Географи. «Австралиин ургамалай ба ан амитадай аймаг». 15.30—Пианистнүүдай С. Рахманиновай нэрэмжэтэ бүхэсоюзна конкурс. 16.30—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.35—«Гүрэнэй ород арадай хоорой концерт». 17.25—Соносхолнууд. 17.35—«Горн». 18.05—«Халаан».

Москва. 18.30—«Шатарай һургуули». 19.00—Долоон хоногой спортын һонин. 19.30—Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45—Киноочерк. 19.55—«Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд». 20.15—«Клуб. Ажал хэрэгүүд. Шиидхэгдэхэ асуудалнууд».

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Химик»—ЦСКА. (3-дахи шата). 22.00 —«Время». 22.35 «Прекрасные господа из Буа-Доре»—табан серитэй уран һайханай фильм. (3-дахи сери).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23. редактор—2-50-96 приемная—2-54—54 зам редактора—2-68.08 зам редактора—2-62 62 отв секретарь —2-50-52 секретариат 2 66-76 отделы: партийной жизни—2 34 05 пропаганды -2-56 22 промышленности и строительства—2-61-35 сельского хозяйства—2 64 36 2 63-86 советского строительства и быта—2-69 58 культуры и школ—2 60 21. 2 57 63 информации—2 60-91, переводов—2.54-93. писем и селькоров—2 67-81, корректорская—2-33-01 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-03659. Заказ № 275. Индекс 0649.